

Nationell handlingsplan för grundläggande och mänskliga rättigheter 2012–2013

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Ombrytning: Mainostoimisto Visuviestintä Oy, Taina Ståhl

Bild: Rodeo.fi

Tryckeri: Edita Prima Oy, Helsingfors 2012

31.1.2012

Publikationens titel	Nationell handlingsplan för grundläggande och mänskliga rättigheter 2012–2013		
Författare	Arbetsgruppen för den nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter (sekr. Kaisa Tiusanen, justitieministeriet)		
Justitieministeriets publikation	19/2012	Utredningar och anvisningar	
OSKARI nummer	OM 156/03/2010		
ISSN-L	1798-7059	ISSN (PDF)	1798-7067
ISSN (häft.)	1798-7059	ISSN (PDF)	1798-7067
ISBN (häft.)	978-952-259-198-2	ISBN (PDF)	978-952-259-199-9
URN	URN:ISBN:978-952-259-199-9		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-199-9		
Sak- och nyckelord	grundläggande rättigheter, mänskliga rättigheter		
Referat	<p>Statsrådet godkände den nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter den 22 mars 2012. Beredningen av handlingsplanen baserar sig på statsminister Jyrki Katainens regeringsprogram. Regeringen ska så som riksdagen har förutsatt utarbeta en mer omfattande redogörelse av människorättspolitiken, där man följer upp genomförandet av de fastställda målen.</p> <p>Handlingsplanen konkretiserar det uppdrag som baseras på grundlagen, enligt vilket det offentliga ska trygga tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Handlingsplanen är ett tväradministrativt program som betonar konkreta projekt. Handlingsplanen består av två delar. I den allmänna delen ställer man upp målen för handlingsplanen, bestämmer hur uppföljning och utvärdering ska ordnas, beskriver de allmänna strukturerna för de grundläggande och de mänskliga rättigheterna samt ger en bild av hur viktiga uppföljningsmekanismerna är. I den särskilda delen identifieras de centrala utvecklingsbehoven. Allmänna riktlinjer för hur tryggheten av rättigheterna effektivt ska kunna genomföras dras upp. De projekt som ska genomföras vid ministerierna 2012 och 2013 beskrivs. Handlingsplanen omfattar 67 olika projekt som fördelas mellan alla ministeriers förvaltningsområden.</p> <p>Handlingsplanen har utarbetats av en arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet. I arbetsgruppen representerades alla ministerier samt justitiekanslersämbetet och riksdagens justitieombudsmans kansli. Förslaget har utarbetats i öppen dialog med en panel av människorättsaktörer som består av medborgarorganisationerna och andra människorättsaktörer. I samband med beredningen ordnades också ett mera omfattande hörande. Handlingsplanen stärker tryggheten av de grundläggande och mänskliga rättigheterna i Finland.</p>		

INNEHÅLL

I ALLMÄN DEL

Inledning: De grundläggande och mänskliga rättigheterna måste också bli verklighet _____	7
Uppföljning och utvärdering av handlingsplanen samt handlingsplanens mål _____	8
Beredning av handlingsplanen _____	9
Vilka är de grundläggande och mänskliga rättigheterna? _____	10
Strukturer för de grundläggande och mänskliga rättigheterna _____	11
Människorättsindikatorer: Bedömning av hur väl rättigheterna tillgodoses _____	16

II SÄRSKILD DEL

Bedömning av utvecklingsbehov:	
De centrala utmaningarna för mänskliga rättigheter i Finland _____	19
Regeringens riktlinjer för att trygga att rättigheterna effektivt tillgodoses _____	20

PROJEKTFÖRTECKNING

Om projekten _____	25
Strukturer för de grundläggande och mänskliga rättigheterna _____	26
Jämlikhet och jämställdhet mellan könen _____	31
Rätt till liv, personlig frihet och integritet _____	37
Rättsskydd _____	42
Privat- och familjeliv _____	47
Yttrandefrihet och åsiktsfrihet _____	49
Språk och kultur _____	50
Inflytande och påverkan _____	52
En tillfredsställande levnadsstandard _____	54
Människovärdigt arbete _____	56
Kultur och utbildning _____	62
Hälsa, välfärd och miljö _____	66
Förkortningar _____	71
Bilagor _____	73

I ALLMÄN DEL

Inledning: De grundläggande och mänskliga rättigheterna måste också bli verklighet

Det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses (GrL, 22 §). Statsminister Jyrki Katainens regering har utarbetat Finlands första nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter, för att konkretisera regeringens skyldighet att trygga de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt för att stärka det finländska samhället genom att effektivera tillgodoseendet av den enskilda människans rättigheter.

Det har inte tidigare utarbetats någon nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter i Finland. Vid Förenta nationernas (FN) konferens om de mänskliga rättigheterna i Wien 1993 uppmanades medlemsstaterna att överväga att bereda handlingsplaner för att identifiera åtgärder med vilka staten kan främja att de mänskliga rättigheterna tillgodoses och skyddas.¹ Byrån för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) har 2002 publicerat en handbok om hur en nationell handlingsplan ska göras upp.² Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter har 2009 gett en rekommendation för hur det nationella tillgodoseendet av mänskliga rättigheter ska effektiveras.³

Nationella handlingsplaner för mänskliga rättigheter har utarbetats i cirka trettio länder, i Norden i Sverige och i Norge. I Sverige har man 2011 redan inlett beredningen av den tredje handlingsplanen.⁴ I varje land är utgångspunkten för handlingsplanen naturligtvis de utmaningar för mänskliga rättigheter som har sitt ursprung i landets egna historiska, kulturella och politiska förhållanden. Gemensamt för handlingsplanerna är dock i de flesta fall att de är helhetsbetonade och konkreta och att beredningen är öppen.

1 Vienna Declaration and Programme of Action, Part II, para. 71.

2 Handbook on National Human Rights Plans of Action, Professional Training Series No. 10, UN 2002

3 Recommendation of the Commissioner for Human Rights on Systematic Work for Implementing Human Rights at the National Level, Strasbourg, 18 February 2009, CommDH(2009)3

4 Sveriges första handlingsplan var för 2002–2004 och det andra för 2006–2009.

Sommaren 2011 fattades i regeringsprogrammet beslut om att Finlands första handlingsplan för mänskliga rättigheter ska beredas. Bakgrunden till inskrivningen i regeringsprogrammet är behandlingen av den redogörelse om Finlands politik för de mänskliga rättigheterna (SRR 7/2009 rd) som den tidigare regeringen lämnat till riksdagen. I samband med behandlingen förutsatte riksdagen att statsrådet vid inledningen av följande valperiod godkänner en nationell handlingsplan för tillgodoseende av de grundläggande och mänskliga rättigheterna i Finland.⁵ Riksdagen förutsatte också att statsrådet i slutet av följande valperiod lämnar en redogörelse över Finlands politik för de mänskliga rättigheterna för behandling av riksdagen. I redogörelsen betonas målen för Finlands internationella verksamhet, men också en bedömning av hur genomförandet av den nationella handlingsplanen framskrider. Många aktörer som är aktiva inom frågor som gäller de grundläggande och mänskliga rättigheterna har redan i flera års tid påpekat behovet av att en nationell handlingsplan utarbetas.

Redogörelsen om Finlands politik för de mänskliga rättigheterna från 2009 innehöll för första gången en mera täckande översikt över tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna i Finland. Av redogörelsen framgick ett stort antal utmaningar för tillgodoseendet av rättigheterna. Denna handlingsplan betonar konkreta åtgärder och bildar på så sätt en konsekvent helhet i kombination med redogörelsen.

Denna handlingsplan är indelad i två delar. I den första delen granskas de allmänna utgångspunkterna för handlingsplanen och för Finlands politik för mänskliga rättigheter. I den andra delen beskrivs de konkreta projekt som regeringen kommer att inleda 2012–2013 för att främja tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Handlingsplanen är tväradministrativ och omfattar hela statsrådet.

De grundläggande och mänskliga rättigheterna ska fortgående tryggas och främjas på nationell och internationell nivå. De faktorer som begränsar att den enskilda människans rättigheter till fullo tillgodoses varierar under olika tider och beroende på människa. Denna handlingsplan är inte en uttömmande beskrivning av hur tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna främjas i Finland. De grundläggande rättigheterna främjas förutom genom handlingsplanen också i många andra lagstiftnings- och utvecklingsprojekt. Regeringens viktigaste strävan är att i handlingsplanen skapa ett förfarande för att systematiskt följa upp situationen för de grundläggande och mänskliga rättigheterna i Finland och med hjälp av vilket man effektivt och konsekvent kan ingripa när problem upptäcks. Att de grundläggande och mänskliga rättigheterna effektivt tillgodoses i Finland är viktigt för alla, oberoende av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller annat personligt särdrag.

Uppföljning och utvärdering av handlingsplanen samt handlingsplanens mål

Det primära syftet med denna handlingsplan är att sammanställa de konkreta projekt med vilka regeringen främjar tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna åren 2012 och 2013.

⁵ Rsk 3/2010 rd

I den första nationella handlingsplanen faller det sig också naturligt att granska olika myndigheters roll i tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Målet är att utveckla statsrådets åtgärder för att främja tillgodoseendet av rättigheterna samt att ta fram redskap för en övergripande granskning av hur rättigheterna tillgodoses. Handlingsplanen har många anknytningspunkter till regeringsprogrammet samt till ett av regeringens prioriteringsområden, att minska fattigdom, ojämlikhet och utslagning. Ett rättighetsbaserat förhållningssätt ger ett mervärde när många av projekten i regeringsprogrammet genomförs.

Den här handlingsplanen är utarbetad för 2012–2013. Enligt skrivningen i regeringsprogrammet ska regeringen i slutet av nästa valperiod lämna en redogörelse om Finlands politik för de mänskliga rättigheterna till riksdagen, som innehåller en utvärdering av hur den nationella handlingsplanen har genomförts.

Handlingsplanen uppföljs på två sätt, dels som allmän uppföljning av planen, dels som uppföljning av de olika projekten i planen. I praktiken skulle detta ske så att statsrådet bildar ett nätverk av kontaktpersoner för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Detta nätverk ska ansvara för uppföljningen. Ansvaret för förverkligandet och uppföljning av enskilda projekt fördelas mellan ministerierna. I projekt där flera ministerier deltar utses alltid ett huvudansvarigt ministerium som de övriga ministerierna rapporterar till. Medborgarsamhällets delaktighet i uppföljningen av handlingsplanen ordnas genom att verksamhetsperioden för den panel av människorättsaktörer som tillsattes i samband med beredningen av denna handlingsplan förlängs så att den pågår till slutet av planeperioden. Sammansättningen av panelen kompletteras med representanter från arbetstagarorganisationer samt från regional- och lokalförvaltningen. Därtill erbjuds Människorättscentret möjligheten att utse en representant i panelen.

Riksdagen har också förutsatt att statsrådet i sin redogörelse behandlar hur man avsatt resurser för Finlands politik för de mänskliga rättigheterna.⁶ På så sätt utvärderas hur resurser har riktats mot olika projekt också i detta sammanhang, även om enskilda projekt inte omfattar särskilda kostnadsberäkningar.

En utomstående och oberoende evaluering av handlingsplanen kommer att göras i samband med redogörelsen. I evalueringen granskas både beredningen av handlingsplanen som process och handlingsplanen som helhet samt enskilda projekt och deras effektivitet. I en del av projekten i handlingsplanen utvecklas indikatorer för mänskliga rättigheter som eventuellt kan utnyttjas när följande redogörelse bereds och samtidigt också när handlingsplanen utvärderas.

Beredning av handlingsplanen

Beredningen av handlingsplanen inleddes genast sommaren 2011, eftersom handlingsplanen enligt det som skrivits in i regeringsprogrammet skulle beredas under detta år. Justitieministeriet tillsatte den 9 september 2011 en arbetsgrupp som bestod av representanter från alla ministerier. Arbetsgruppen fick i uppgift att bereda ett utkast till Finlands första nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter. Representanter från justitiekanslersämbetet och riksdagens justitieombudsmans kansli kallades som sakkunniga till gruppen. Arbetsgruppen

⁶ RSK 3/2010 rd.

sammanträdde tio gånger. Två av dessa möten skedde tillsammans med en panel av representanter för människorättsaktörer.

Handlingsplanen har beretts i öppen dialog med medborgarorganisationer och andra människorättsorganisationer. Justitieministeriet utsåg den 14 oktober 2011 medlemmarna i en panel som bestod av människorättsaktörer och vars uppgift specifikt var att föra dialog med statsrådets arbetsgrupp om innehållet i handlingsplanen. Till panelen kallades sammanlagt tjugo samfundsmedlemmar. Dessa utgjordes av människorättsorganisationer inom olika branscher, alla särskilda ombudsmän samt representanter för forskning inom mänskliga rättigheter. Panelen sammanträdde sex gånger. Två av dessa möten hölls tillsammans med den arbetsgrupp som beredde handlingsplanen. Panelen kommenterade arbetsgruppens projektförslag och kom också med egna projektförslag. Därtill hade medlemmarna i panelen direktkontakt med arbetsgruppens medlemmar vid olika ministerier.

Arbetsgruppen ordnade den 12 oktober 2011 ett omfattande seminarium och en utfrågning, som samlade närmare 150 människorättsaktörer. Under seminariet hördes på förmiddagen öppningsanföranden som hölls av direktören för EU:s byrå för grundläggande rättigheter, riksdagens justitieombudsman, generalsekreteraren för förbundet för mänskliga rättigheter och föreståndaren för institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi. Under utfrågningen på eftermiddagen hördes inlägg från sammanlagt 23 organisationer eller andra människorättsaktörer.⁷ Arbetsgruppen ordnade dessutom den 14 november till den 5 december 2011 en öppen webbdiskussion på forumet Dinasikt under rubriken ”Hur mår de mänskliga rättigheterna i Finland?” Via diskussionen fick man in 64 medborgarkommentarer. Därtill har arbetsgruppen kontaktats direkt och fått skriftliga utlåtanden.

Vilka är de grundläggande och mänskliga rättigheterna?

De grundläggande och mänskliga rättigheterna är särskilt viktiga grundläggande rättigheter, som alla människor är lika berättigade till. Finlands konstitution ska trygga människovärdets okränkbarhet och den enskilda människans frihet och rättigheter samt främja rättvisa i samhället (GrL 1 § 2 mom.).

Med grundläggande rättigheter avses de i grundlagen fastställda rättigheter, som varje människa har. Detta medför att de grundläggande rättigheterna har en särskild beständighet och en juridisk karaktär som följer av att de är fastställda i grundlagen. Med mänskliga rättigheter avses rättigheter för varje människa som allmänt tryggas i internationella dokument om mänskliga rättigheter. Därtill tryggs den enskilda människans rättigheter genom de grundläggande rättigheter som erkänns av den Europeiska unionen (EU) och som fastställts i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. EU:s grundläggande rättigheter grundar sig på medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och internationella förpliktelser, Europeiska människorättskonventionen, sociala stadgan som godkänts av Europarådet och unionen samt på rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och vid Europadomstolen för

⁷ Öppningsanförandena och inläggen (på finska) finns på adressen <http://www.kansanvalta.fi/Etusivu/Tutkimusjakehitys/Seminaarit/Ihmisoikeusseminaari>

de mänskliga rättigheterna. EU:s grundläggande rättigheter förpliktigar EU:s institutioner, andra organ och inrättningar samt medlemsstaterna när de tillämpar EU-rätten.

Finland har ratificerat många internationella avtal som till sin natur anses vara överenskommelser om mänskliga rättigheter. De mest centrala av dessa är konventioner som beretts i FN, Europarådet och den Internationella arbetsorganisationen (ILO). En del av dessa avtal omfattar internationella övervakningssystem, som är av stor betydelse när förpliktelseerna i överenskommelserna tolkas. De mänskliga rättigheterna är en del av folkrätten, som ständigt utvecklas. Under denna regeringsperiod är det tänkt att flera nya internationella människorättskonventioner eller protokoll till dem ska ratificeras.⁸

Det finländska systemet för grundläggande rättigheter är till sitt innehåll nära förbundet med de mänskliga rättigheter som tryggas i internationella överenskommelser och därför är det viktigt att tolkningen av de grundläggande och mänskliga rättigheterna harmoniseras. Den miniminivå som internationellt tillämpas på den enskilda människans rätt till mänskliga rättigheter bestäms av internationella människorättskonventioner. Nationella grundläggande rättigheter gör det möjligt att erbjuda en ännu bättre nivå. Utgångspunkten vid tillämpning av såväl grundläggande rättigheter som mänskliga rättigheter är att rättigheterna är universella, odelbara och ömsesidigt beroende av varandra samt att ingen får diskrimineras när de tillämpas.

Denna handlingsplan har ett rättighetsbaserat förhållningssätt. Utgångspunkten för handlingsplanen är att de grundläggande rättigheterna tillgodoses enligt bestämmelser om de grundläggande rättigheterna samt enligt internationella människorättskonventioner. Målet är att den enskilda människan kan få tillgång till sina rättigheter och att det allmänna uppfyller sina förpliktelser som baserar sig på nationell lagstiftning och internationell rätt. Ett rättighetsbaserat förhållningssätt innebär i detta sammanhang att enskilda projekt tydligt sammankopplas med bestämmelser om de grundläggande rättigheterna och internationella människorättskonventioner samt med rättspraxis och andra förfaranden vid konventionernas övervakningsorgan. Särskild uppmärksamhet fästs vid tillgodoseendet av rättigheter för de enskilda människor och grupper som är särskilt sårbara.

Strukturer för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Med strukturer för de grundläggande och mänskliga rättigheterna avses i detta avsnitt alla de nationella och internationella aktörer som deltar i tillgodoseendet av rättigheterna, endera genom förhandsövervakning eller övervakning som sker i efterhand eller genom annan utvärdering och som i detta avseende tar fram uppgifter om människorättsituationen i Finland.

Bestämmelserna i 22 § grundlagen om att det allmänna ska se till att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses binder det allmänna i all dess verksamhet, såväl inom lagstiftning som i förvaltning och vid rättskipning. Bestämmelserna betonar en strävan efter

⁸ UM:s enhet för människorättsdomstols- och människorättskonventionsärenden (OIK-40), förteckning över pågående ratificeringsprocesser: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=31373&contentlan=1&culture=fi-FI>

att rättigheterna tillgodoses också i verkligheten. Detta förutsätter ofta att det allmänna vidtar aktiva åtgärder till exempel för att skydda rättigheterna mot yttre kränkningar eller skapar verkliga förutsättningar för tillgodosende.⁹ Med vilka metoder plikten att trygga rättigheterna genomförs övervägs från fall till fall. Till de viktigaste metoderna hör lagstiftning som tryggar och preciserar de grundläggande rättigheterna samt avsättande av ekonomiska resurser. Med denna handlingsplan strävar regeringen efter att utveckla de metoder som finns för att effektivt kunna trygga rättigheterna.

Övervakningen av lagarnas grundlagsenlighet koncentreras till lagberedningsfasen. På så sätt har varje ministerium ansvar för att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tryggas inom det egna förvaltningsområdet. Lagförslag ska utvärderas i förhållande till grundlagen (särskilt de grundläggande rättigheterna) och människorättskonventioner så att man kan försäkra sig om att lagförslaget inte strider mot grundlagen eller mot konventionerna. Praxis vid grundlagsutskottet ska tas i beaktande och vid behov ska i lagförslaget presenteras praxis från sådana rättskipnings- och undersökningsorgan som övervakar att människorättskonventioner efterföljs.

Riksdagens grundlagsutskott ska ge utlåtanden om grundlagsenligheten i fråga om lagförslag och andra ärenden som föreläggs utskottet samt om deras förhållande till internationella fördrag om mänskliga rättigheter (GrL 74 §). Grundlagsutskottets utlåtanden i frågor som gäller grundlagen och de mänskliga rättigheterna anses vara bindande i riksdagsbehandlingsens olika faser (GrUB 10/1998). Praxis vid grundlagsutskottet spelar på så sätt en central roll vid utvärdering av hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses i Finland.

Om tillämpningen av en lagbestämmelse i ett ärende som behandlas av en domstol uppenbart skulle strida mot grundlagen, ska domstolen ge grundlagsbestämmelsen företräde (GrL 106 §). Det att grundlagsbestämmelsen har företräde i kombination med att domstolarna prioriterar de grundläggande och mänskliga rättigheterna i sin lagtolkning garanterar i sista hand att tillgodosendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna tas i beaktande vid rättskipning. Särskilt i rättspraxis vid högre domstolar kan man göra viktiga iakttagelser av hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses i Finland.

Statsrådets justitiekansler och riksdagens justitieombudsman övervakar att domstolarna och andra myndigheter liksom tjänstemän, offentligt anställda arbetstagare och också andra följer lagen och fullgör sina skyldigheter när de sköter offentliga uppdrag. Vid utövningen av sitt ämbete övervakar justitiekanslern och justitieombudsmannen att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses (GrL 108 och 109 §). Justitiekanslern lämnar årligen till riksdagen och statsrådet en berättelse om sina ämbetsåtgärder och sina iakttagelser om hur lagstiftningen följs. Justitieombudsmannen lämnar årligen till riksdagen en berättelse om sin verksamhet samt om rättskipningens tillstånd och om de brister i lagstiftningen som justitieombudsmannen har observerat.

Därtill främjar och utvecklar de specialutnämnda ombudsmännen, alltså jämställdhetsombudsmannen, dataombudsmannen, minoritetsombudsmannen och barnombudsmannen, tillgodosendet av de grundläggande rättigheter som är centrala inom respektive specialområde. Förutom den sistnämnda så behandlar också ombudsmännen klagomål som riktats

9 RP 309/1993 rd, s. 75

till dem. Såväl de högre laglighetsövervakarnas som ombudsmännens berättelser är årliga översikter över hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses i Finland. Även medborgarsamhället, i synnerhet människorättsorganisationerna, har en betydande roll när det gäller att ta fram information om människorättssituationen i Finland.

Människorättscentret, som är verksamt i anslutning till riksdagens justitieombudsmans kansli, grundades i Finland i början av 2012. Justitieombudsmannen, Människorättscentret och centrets delegation utgör en oberoende nationell människorättsinstitution. Centret inleder sin verksamhet under våren 2012. Människorättscentret ska koncentrera sig på frågor i anslutning till de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Centret ska 1) främja informationen, fostran, utbildningen och forskningen samt samarbetet i anslutning till dessa i fråga om rättigheterna, 2) utarbeta rapporter om hur rättigheterna tillgodoses, 3) ta initiativ och ge utlåtanden för främjande och tillgodoseende av rättigheterna, 4) delta i det europeiska och det internationella samarbetet för främjande och tryggnad av rättigheterna och 5) sköta andra motsvarande uppgifter som anknyter till främjandet och tillgodoseendet av rättigheterna.¹⁰ Människorättscentret kommer i framtiden att spela en viktig roll när man bedömer hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Inom statsrådet finns också ett flertal delegationer i vars uppgifter ingår frågor som gäller de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Som exempel på dessa kan man bland annat nämna delegationen för internationella människorättsärenden (utrikesministeriet), delegationen för språkärenden (justitieministeriet), delegationen för medborgarsamhällspolitik (justitieministeriet), delegationen för etniska relationer (inrikesministeriet), delegationen för minoritetsärenden (inrikesministeriet), delegationen för ungdomsärenden (undervisnings- och kulturministeriet), forskningsetiska delegationen (undervisnings- och kulturministeriet), delegationen för barnärenden (social- och hälsovårdsministeriet), delegationen för jämställdhetsärenden (social- och hälsovårdsministeriet), delegationen för romska ärenden (social- och hälsovårdsministeriet), riksomfattande handikapprådet (social- och hälsovårdsministeriet), Finlands ILO-delegation (arbets- och näringsministeriet) och delegationen för samhälls- och företagansvar (arbets- och näringsministeriet). Därtill kan man också anse att delegationer som är verksamma inom olika ministeriers förvaltningsområden åtminstone delvis behandlar de grundläggande och mänskliga rättigheterna, till exempel delegationer för näringslivet, miljön, arbetslivet eller socialvården. En del av delegationerna har bildats för att bistå en specifik ombudsman i dennes arbete. Även delegationernas ställningstaganden är viktiga bidrag till den nationella diskussionen om de grundläggande rättigheterna.

Därtill utvärderas människorättssituationen i Finland även internationellt. De parter som undertecknat människorättskonventioner övervakas förutom genom den allmänna övervakningen mellan staterna också av rättskipnings- och undersökningsorgan (övervakningsorgan), som är verksamma i samband med de mest centrala konventionerna.

Konventionsparterna ska på bestämda tidpunkter sända rapporter till övervakningsorganen. Rapporterna behandlar de åtgärder inom lagstiftning, rättsväsende, förvaltning och övriga områden som staten vidtagit för att verkställa sina avtalsförpliktelser. De periodiska rapporterna behandlas vid övervakningsorganen vid offentliga muntliga utfrågningar. När behandlingen av dessa avslutats fattar övervakningsorganet beslut om sina slutsatser vid

¹⁰ Lagen om riksdagens justitieombudsman 19 d §

ett slutet plenum. Övervakningen baseras alltså på en konstruktiv dialog mellan föredragsparterna och ett oberoende övervakningsorgan som grundats utgående från konventionen. Konventionsparterna ska alltid fördjupa sig i de slutsatser som de fått, även om slutsatserna till sin natur är rekommendationer. Parterna ska överväga vilka åtgärder det utgående från slutsatserna finns skäl att vidta.

För tillfället finns det nio övervakande organ som behandlar periodiska rapporter inom ramen för FN:s organisation för människorättsfördrag.¹¹ Finland rapporterar till sex av dessa, det vill säga till FN:s kommitté för medborgerliga och politiska rättigheter (CCPR), FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (CESCR), FN:s rasdiskrimineringskommitté (CERD), FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor (CEDAW), FN:s tortyrkommitté (CAT) och FN:s barnkommitté (CRC).¹²

Därtill övervakas förverkligandet av internationella människorättskonventioner genom individuella klagomål. Denna möjlighet att framföra klagomål är numera möjlig inom alla FN:s centrala internationella människorättskonventioner. Det är dock staten som avgör huruvida man godkänner det individuella klagomålsförfarandet eller inte, vilket innebär att konventionsparterna själva bestämmer om de erkänner övervakningsorganens befogenheter att behandla individuella klagomål. Några konventioner möjliggör därtill att övervakningsorganen genomför undersökningsförfaranden som de inlett på eget initiativ på territorium som tillhör någon part som misstänks ha kränkt konventionens bestämmelser. Den övervakning som underkommittén till tortyrkommittén utövar baserar sig å sin sida på besök på de platser, där man på en parts territorium kan förvara frihetsberövade personer.¹³

Även konventioner och rekommendationer inom ramen för den Internationella arbetsorganisationen (ILO) gäller ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-rättigheter). ILO grundades 1919 och har från och med 1946 varit ett specialorgan under FN. De viktigaste ILO-konventionerna om människovärdigt arbete reglerar föreningsfrihet, organisationsrätt och erkännande av rätten till kollektiva förhandlingar, avskaffande av tvångsarbete, avskaffande av diskriminering i arbetslivet, avskaffande av löneskillnader mellan könen och avskaffande av barnarbete, särskilt de värsta formerna. Det förutsätts att alla medlemsstater i ILO genomför dessa huvudprinciper i konventionerna. Förutom grundläggande rättigheter för arbetstagare gäller ILO:s konventioner även bland annat arbetsrätt, social dialog, arbetarskydd, sysselsättningspolitik samt socialskydd. Finland har för tillfället bundit sig till 82 av ILO:s 189 konventioner.

ILO granskar efterlevnaden av konventionerna bland annat genom årliga rapporter från medlemsstaterna. Arbetsmarknadens centralorganisationer kan i samband med rapporterna komma med anmärkningar till ILO om eventuella brott mot konventionerna. En kommitté som består av oberoende experter övervakar att konventionerna efterlevs. Vid ILO:s årliga arbetskonferens behandlar därtill kommittén som övervakar att trepartsutgångspunkten för

11 FN:s övervakningsorgan för konventioner är kommittén för medborgerliga och politiska rättigheter (CCPR), kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (CESCR), rasdiskrimineringskommittén (CERD), kommittén för avskaffande av diskriminering av kvinnor (CEDAW), tortyrkommittén (CAT), barnkommittén (CRC), kommittén för migrantarbetarnas rättigheter (CMW), kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. (CRPD) och kommittén för behandling av ofrivilligt försvinnande (CED).

12 Tidtabellen för Finlands periodiska rapporter finns på adressen <http://www.formin.fi/Public/default.aspx?nodeid=34911&contentlan=1&culture=fi-FI>

13 År 2012 kommer Finland att ratificera det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr som möjliggör detta förfarande.

tillämpningen av konventionerna rapporter från oberoende sakkunniga, hör medlemsstaternas muntliga yttranden om deras största brott mot konventioner samt förbereder en rapport om sina iakttagelser för konferensen. Även fackförbund kan klaga hos ILO:s trepartskommitté för föreningsfrihet om brott mot föreningsfriheten. Kommitténs rapporter behandlas regelbundet av ILO:s styrelse vid deras möten. ILO:s styrelse kan även tillsätta oberoende undersökningskommittéer för att undersöka grövre brott mot konventionerna i medlemsstaterna.

Vad gäller Europarådet är det centrala övervakningsorganet den Europeiska människorättsdomstolen (EMD), som övervakar efterlevnaden av den europeiska människorättskonventionen (EMRK). Till EMD kan såväl individuella som statliga klagomål lämnas. Avgöranden som ges av Europeiska människorättsdomstolen är folkrättsligt bindande i den svarande staten. Om en stat anses ha kränkt den europeiska människorättskonventionen, kan människorättsdomstolen även döma staten att betala skälig gottgörelse till den kränkta parten. Europarådets ministerkommitté övervakar verkställigheten av människorättsdomstolens domar. Statsombudet lämnar till domstolen uppgifter om vilka ändamålsenliga allmänna, inklusive lagstiftning, och enskilda åtgärder man förutom att betala den nämnda gottgörelsen vidtagit för att verkställa besluten.

Efterlevnaden av Europarådets övriga människorättskonventioner övervakas genom periodisk rapportering och/eller landsbesök som övervakningsorganet genomför. Därtill kan man lämna kollektiva klagomål som gäller kränkningar av den europeiska sociala stadgan och den reviderade sociala stadgan till den europeiska kommittén för sociala rättigheter, som utgående från staternas periodiska rapporter övervakar att stadgan efterföljs. Finland är den enda konventionsstaten inom Europarådet som gett nationella organisationer möjligheten att lämna ett kollektivt klagomål.

Efterlevnaden av internationella människorättskonventioner, såsom slutsatser och beslut som getts vid klagomålsförfaranden, ska ses som en del av ett omfattande utvecklande av de mänskliga rättigheterna. Efterlevnaden är ett kontinuum som erbjuder möjligheten att regelbundet utvärdera hur de mänskliga rättigheterna tillgodoses i Finland, även i dialog med medborgarsamhället. Nationell praxis och goda exempel kan även spridas till internationella och regionala människorättsforum. De periodiska rapporterna och de slutsatser som övervakningsorganen antar utgående från dem ska alltså inte endast ses som en del av en viss konvention, utan mera omfattande som en metod att vidareutveckla situationen för de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Övervakningen av att de internationella människorättskonventionerna efterlevs är dock inte ensam tillräcklig för att ge en helhetsbild av hur de mänskliga rättigheterna tillgodoses i Finland. Systemet för konventionsövervakning övervakar endast de ärenden som är föremål för konventionerna. Detta leder till att sådana grupper såsom äldre personer eller sexuella minoriteter och könsminoriteter, vars rättigheter inte direkt övervakas av någon internationell konvention, ofta får mindre uppmärksamhet. Övervakningen av konventionerna och av att förpliktelserna i konventionerna efterlevs sker i huvudsak i efterhand, vilket försvagar övervakningens möjligheter att snabbt reagera gentemot föränderliga människorättsituationer.

Människorättsindikatorer: Bedömning av hur väl rättigheterna tillgodoses

Ovan har de strukturer med vilka man får fram information om hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses i Finland presenterats. I detta avsnitt granskas vilken typ av information om hur rättigheterna tillgodoses som behövs som stöd när man ska fatta beslut. Tillgången till information varierar mycket beroende på rättighet och vilken grupp som granskas. En del av de kränkningar som noterats hör samman med enskilda fall, såsom besvär och förvaltningsklagan jämte individuella klagomål. De kan som sådana lyfta fram lagstiftningsmässiga och strukturella problem, men berättar inte nödvändigtvis något om hur omfattande det eventuella problemet är. Utgående från övervakningsorganens slutsatser kan man inte heller direkt avgöra om samma typ av problem gäller även för ärenden som konventionen i fråga inte omfattar.

För att man ska kunna trygga de grundläggande och mänskliga rättigheterna krävs det att beslutsfattarna har tillräckligt med information om förutsättningarna för hur rättigheterna ska kunna tillgodoses, så att åtgärder för att trygga rättigheterna kan riktas på rätt sätt. Helhetsomfattande information om tillgodoseende av olika rättigheter behövs såväl inom det nationella beslutsfattandet som vid den periodiska rapporteringen. Riksdagens utrikesutskott ansåg redan 2004, när den första människorättsredogörelsen behandlades, att det var en brist att utvecklingen inom och tillgodoseendet av mänskliga rättigheter inte analyseras med hjälp av statistik eller annan typ av forskning. Utskottet ansåg också att bristen på grundanalys var orsaken till att det inte heller kunde presenteras djupare eller motiverade bedömningar av de åtgärder som anknyter till tillgodoseende av de mänskliga rättigheterna eller hur de politiska principerna fungerar i verkligheten.¹⁴

Med människorättsindikatorer avses olika typer av indikatorer med vilka man kan följa med och bedöma hur rättigheterna tillgodoses samt hur tillgodoseendet utvecklas. Det har under de senaste åren blivit allt vanligare att använda indikatorer som ett redskap när mänskliga rättigheter tillgodoses, framför allt inom FN och andra internationella organisationer. Även vid EU:s byrå för grundläggande rättigheter har det under de senaste åren gjorts mycket arbete för att utveckla indikatorer. I en del av de nyaste internationella människorättskonventionerna ingår specifika bestämmelser om hur man ska samla in människorättsrelevant information. I till exempel artikel 31 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förutsätts konventionsstaterna samla in ändamålsenlig information, däribland statistik och forskningsrön, som gör det möjligt att utforma och genomföra riktlinjer som ger verkan åt konventionen.¹⁵ Även i samband med den periodiska rapporteringen inom FN har det blivit vanligare att man kräver olika former av statistik och annan bakgrundsinformation.

Byrån för högkommissarien för mänskliga rättigheter (OHCHR) vid FN har utvecklat en trefasmodell med människorättsindikatorer.¹⁶ I modellen har indikatorerna delats i indikatorer för struktur, process och resultat. På den högsta eller den strukturella nivån granskas hur staten har förbundit sig till internationella människorättsnormer och hur de sätts i kraft

¹⁴ UtUB 12/2004 rd, s. 3

¹⁵ CRPD Article 31 - Statistics and data collection: 1. States Parties undertake to collect appropriate information, including statistical and research data, to enable them to formulate and implement policies to give effect to the present Convention. (...) Finland har ännu inte ratificerat konventionen.

¹⁶ Report on Indicators for Promoting and Monitoring the Implementation of Human Rights HRI/MC/2008/3 (6.6.2008)

nationellt. Med hjälp av processindikatorerna ser man på statens åtgärder för att följa avtalsförpliktelserna. Huruvida statens åtgärder varit effektiva, alltså om målet uppnåtts och individens rättigheter tillgodosetts, utvärderas med hjälp av indikatorerna för resultat. FN:s modell är avsedd att tillämpas nationellt.

Även den internationella arbetsorganisationen ILO har utvecklat indikatorer för sysselsättning och människovärdigt arbete. Därtill har EU-kommissionen utvecklat mätare för uppföljning av kvantitativa mål för vissa sociala rättigheter samt för sysselsättning och förebyggande av fattigdom. De kvantitativa målen har fastställts för medlemsstaterna. Inom EU har man utarbetat indikatorer också för jämställdhet mellan könen och framför allt också för att övervaka förverkligandet av FN:s åtgärdsprogram som upprättades i Peking.

Bakom indikatorerna ligger tanken att en gedigen kunskapsbas gör det möjligt att överföra de abstrakta rättigheterna i internationella överenskommelser till en konkret nivå. Tydliga indikatorer gör det enklare att konkretisera målen och att exakt definiera åtgärderna. Indikatorerna är också ett lämpligt redskap för uppföljning. I till exempel Storbritannien har man med hjälp av indikatorer utvecklat ett redskap för uppföljning av diskriminering. Med hjälp av redskapet kartlägger man med jämna mellanrum skillnader i hur rättigheterna för olika grupper tillgodoses.¹⁷

Att utveckla heltäckande indikatorer för hela systemet för de grundläggande och mänskliga rättigheterna är en omfattande uppgift som skulle kräva mycket resurser. Ett resultatinriktat arbete för de grundläggande rättigheterna förutsätter dock att effekten av verksamheten utvärderas. Detta är å sin sida möjligt endast om man utvecklar såväl kvantitativa som kvalitativa indikatorer för hur man granskar tillgodosendet av rättigheterna. De utvecklingsprojekt för att utveckla indikatorer som finns i denna handlingsplan är därför särskilt viktiga.

¹⁷ Se Equality and Human Rights Commission (UK): Equality Measurement Framework: <http://www.equalityhumanrights.com/key-projects/equality-measurement-framework/>

justitie

II SÄRSKILD DEL

Bedömning av utvecklingsbehov: De centrala utmaningarna för mänskliga rättigheter i Finland

Vid beredningen av denna handlingsplan har man utgått från vissa centrala källor när man sett på problem med tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Dessa är bland annat riksdagens grundlagsutskotts observationer, de högre laglighetsövervakarnas iakttagelser vad gäller tillsynen över de grundläggande och mänskliga rättigheterna, slutsatser från FN:s övervakningsorgan, rekommendationer från den universella periodiska granskningen av FN:s människorättsråd (UPR), avgöranden som gäller Finland från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, statsrådets redogörelse om Finlands politik för de mänskliga rättigheterna från 2009 samt yttranden från den utfrågning som hölls i oktober 2011 och förslag givna av panelen av människorättsaktörer.

Under beredningen kom bl.a. följande teman fram:

- ett behov av att förbättra koordineringen av frågor som gäller de grundläggande och mänskliga rättigheterna i statsrådet,
- ett starkare rättighetsbaserat förhållningssätt i förvaltning och bundenheten till att säkra de grundläggande och mänskliga rättigheterna, framför allt de regionala och lokala myndigheternas roll som förverkligare av rättigheter,
- tillgång till information om hur rättigheterna tillgodoses (utveckling av indikatorer),
- utveckling av samarbetet med medborgarsamhället,
- främjande av utbildning i grundläggande och mänskliga rättigheter,
- ett starkare rättsskydd, god förvaltning, tillgång till rättigheter, rätt att inom rimlig tid få motiverade beslut, problem främst vid förseningar vid allmänna domstolar och inom förvaltning,
- effektivare övervakning av grundläggande och mänskliga rättigheter,
- problem inom tillhandahållandet av offentlig service som är en följd av resursbrist hos myndigheterna,

- uppgifter som traditionellt tillhört offentliga sektorn övergår till privata sektorn (till exempel beställar-utförarmodellen), särskilt inom kommunsektorn, och eventuella problem som detta medför för tillgodoseende av de grundläggande rättigheterna,
- sårbara grupper, främst frihetsberövade, äldre personer, mentalvårdspatienter, personer som med stöd av utlänningslagen tas i förvar, häktade, barnskyddsbarn,
- tillräcklig social trygghet och minskad fattigdom,
- minoriteternas rättigheter, särskilt skydd mot diskriminering, likabehandling och främjande av rätt att delta,
- goda etniska förhållanden och bekämpning av rasism,
- brottsoffers ställning,
- barnens rättigheter,
- ordnande av nationell koordinering av frågor som gäller sexuella minoriteter och könsminoriteter,
- rättigheter för personer med funktionsnedsättning, främst ratificering av FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning,
- våld som riktar sig mot kvinnor,
- invandrares/utlänningsars ställning,
- tillgodoseende av de grundläggande och mänskliga rättigheterna i arbetslivet.

Förteckningen är avsedd som ett exempel och alla iakttagelser har inte tagits med. Den är inte heller arrangerad enligt någon särskild ordning. Ordningsföljden är helt slumpmässig. Som följande kommer projekten i handlingsplanen för 2012–2013 att presenteras. En del av projekten motsvarar direkt de teman som finns i förteckningen ovan. Det är dock inte möjligt att ingripa i alla upptäckta problem under perioden för denna handlingsplan. Man måste återkomma senare till många frågor.

Regeringens riktlinjer för att trygga att rättigheterna effektivt tillgodoses

Denna handlingsplan innehåller regeringens synpunkter på vilka åtgärder man speciellt ska vidta 2012–2013 för att främja att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses. Rättigheterna tillgodoses även i regeringens övriga verksamhet. De enskilda projekten i handlingsplanen kommer att presenteras nedan. Detta avsnitt innehåller regeringens allmänna ställningstaganden till mera omfattande och långsiktiga åtgärder som är nödvändiga för utvecklingsarbetet.

Rättsskyddet ska tillgodoses i första hand på nationell nivå så att den enskilda människan inte behöver vända sig till internationella övervakningsorgan för att få tillgång till sina rättigheter. Detta kräver målmedvetet arbete för att upprätthålla den nationella nivån på tryggheten av de grundläggande och mänskliga rättigheterna, till exempel genom att stärka normbasen. Man ska noggrant följa med förfaranden vid såväl nationella laglighetsövervakare som vid internationella övervakningsorgan. Man strävar efter att uppnå dessa mål genom de projekt i handlingsplanen som stärker strukturerna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Regeringen anser att en utveckling av strukturerna, särskilt genom

tväradministrativt samarbete, annars också är ett naturligt tema för den första internationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter. Här är det mest centrala projektet grundandet av ett nätverk av kontaktpersoner för grundläggande och mänskliga rättigheter (se projektbeskrivningen längre fram).

Ett effektivare tillgodoseende av de grundläggande rättigheterna förutsätter att behöriga myndigheter förbinder sig till målsättningarna. Alla ministerier tar bland annat hand om lagberedning, forskning, utveckling och uppföljning inom sitt eget ansvarsområde samt internationella ärenden inom sitt eget ansvarsområde. Till utrikesministeriet hör människorättsdomstols- och människorättskonventionsärenden.¹⁸ För att effektivt kunna trygga att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses förutsätts alltså en god koordination inom statsrådet vad gäller rättigheterna.

Riksdagens grundlagsutskott anser att det är ytterst allvarligt att många problem som gäller tillgodoseende av de grundläggande och mänskliga rättigheterna, som till exempel justitieombudsmannen fäst uppmärksamhet vid gång efter gång i sina berättelser och avgöranden, inte har åtgärdats.¹⁹ Regeringen delar grundlagsutskottets syn på att laglighetsövervakarnas ställningstaganden och deras tolkning av lagen i dem eller deras uppfattning om behov av revidering av lagstiftningen omgående ska tas i beaktande inom förvaltningen. De eventuella ändringar i sättet att agera som behövs till följd av detta ska genomföras omedelbart. Genom att grunda ett nätverk av kontaktpersoner för frågor som gäller de grundläggande och mänskliga rättigheterna främjar regeringen informationsflödet från de högsta laglighetsövervakarna om deras avgöranden och strävar på så sätt efter att återkommande problem utan fördröjning åtgärdas.

Finland rapporterar särskilt grundligt och öppet om verkställigheten av människorättskonventionerna. De slutsatser som Finland fått berättar för sin del om hur situationen för de grundläggande och mänskliga rättigheterna utvecklas. Därför borde också uppföljningen av verkställigheten göras ännu mera systematiskt vid varje behörigt ministerium. Riksdagens grundlagsutskott har konstaterat att rekommendationerna och deras förverkligande ska uppföljas kontinuerligt, aktivt och omfattande. Utmaningen framom många andra är enligt grundlagsutskottet hur rekommendationerna i rapporterna ska behandlas så att de engagerar hela regeringen.²⁰ Tiden mellan det att slutsatserna publicerats och att följande periodiska rapport utarbetas kan uppgå till flera år. Under denna tid ska verkställandet av rekommendationerna kontinuerligt uppföljas. Det nätverk som ska grundas stöder detta mål.

Genom att utveckla samarbetet mellan ministerierna när det gäller arbetet med de grundläggande och mänskliga rättigheterna blir också verksamheten inom dessa frågor mera konsekvent i Finland, både på nationell och på internationell nivå. Riksdagens grundlagsutskott har konstaterat att prioriteringarna i Finlands politik för de mänskliga rättigheterna inte alltid uppnås i den nationella verksamheten.²¹ Finlands politik på området utgår från att rättigheterna är universella, odelbara och ömsesidigt beroende av varandra. Att arbeta mot diskriminering är ett centralt inslag. Att främja ESK-rättigheterna genom att betona att de

¹⁸ Reglemente för statsrådet 11 och 13 §

¹⁹ GrUB 10/2009 rd, s. 2

²⁰ Behandling av statsrådets redogörelse om politiken för de mänskliga rättigheterna 2004 och 2010 (GrUU 23/2004 rd och GrUU 1/2010 rd).

²¹ GrUU 1/2010 rd, s. 3/l

är rättsligt förpliktande är ett genomgående tema. Prioriteringarna i Finlands internationella politik för de mänskliga rättigheterna är framför allt kvinnors, barns, funktionshindrades, sexuella minoriteters och könsminoriteters samt urfolkens rättigheter. Förutom detta fästs särskild uppmärksamhet vid romers och andra etniska eller religiösa minoriteters ställning. För att Finlands internationella verksamhet ska vara trovärdig förutsätts att man konsekvent strävar efter att tillgodose de grundläggande och mänskliga rättigheterna såväl nationellt som internationellt.

Även det att man så snabbt som möjligt på nationell nivå sätter i kraft internationella avtalsförpliktelser inverkar på Finlands trovärdighet i det internationella arbetet för de mänskliga rättigheterna. Det skydd som de grundläggande och mänskliga rättigheterna erbjuder blir ännu starkare i och med nya avtalsförpliktelser. Riksdagens utrikesutskott noterar att Finland på senare tid har tillträtt nya internationella människorättskonventioner förhållandevis långsamt. Utskottet konstaterar att Statsrådet bland annat ska se till att det finns tillräckligt med resurser och andra förutsättningar för att Finland ska ha kapacitet att ratificera nya internationella konventioner om mänskliga rättigheter så snart som möjligt efter den politiska prövningen.²² Regeringen anser att detta är ett viktigt konstaterande. Tillräckligt med praktiska resurser för att göra ratificeringsprocessen snabb ska garanteras.

Utgående från vad som konstateras ovan har man beslutat tillsätta ett nätverk av kontaktpersoner för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. I nätverket ska ingå representanter från alla ministerier. Trots att nätverket bildas innebär detta inte att de olika aktörernas ansvarsområden eller arbetsfördelning ändras, utan ansvaret för att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses ligger fortfarande hos varje ministerium inom ministeriets eget ansvarsområde. Justitieministeriet är ansvarigt för koordinering av nätverket. Vad gäller internationella människorättskonventioner och andra internationella människorättsärenden koordinerar utrikesministeriet nätverkets arbete. Nätverket kan genomföras inom ramarna för de resurser som redan nu finns tillgängliga. I det allt sämre ekonomiska läget är det oundvikligt att utveckla arbetssätt och praxis som möjliggör att förvaltningens uppgifter kan utföras utan att de grundläggande och mänskliga rättigheterna hotas. Detta kräver dock att man mera effektivt än tidigare koordinerar ärenden som gäller rättigheterna.

Till uppgifterna hos det nätverk som ska grundas hör bland annat att uppfölja genomförandet av denna handlingsplan. Detta är samtidigt en del av beredningen av statsrådets följande redogörelse om politiken för mänskliga rättigheter. Nätverket granskar de åtgärder som det skulle vara ändamålsenligt att man vidtar vid olika ministerier vad gäller kommentarer givna av nationella laglighetsövervakare, ombudsmän och delegationer samt slutsatser och avgöranden som ges av internationella rättskipnings- och undersökningsorgan. Nätverket följer också med hur lagstiftningsprojekt och andra projekt som hör samman med dessa framskrider.

Nätverket följer också med nya internationella människorättskonventioner samt hur deras protokoll utvecklas, godkänns och sätts i kraft nationellt. Nätverket bidrar till att de grundläggande och mänskliga rättigheterna får ett stadigt fäste i statsrådet och effektiviserar informationsflödet inom olika förvaltningsområden. Tack vare att det har en lätt konstruktion gör nätverket det möjligt att flexibelt behandla olika ärenden inom de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Nätverket ska fästa särskild uppmärksamhet vid tväradministrativa frågor

²² UtUB 1/2010 rd.

som inte ingår i någon särskild myndighets ansvarsområde, som till exempel ärenden som gäller sexuella minoriteter eller könsminoriteter eller personer som talar teckenspråk.

Det är viktigt att aktivt främja de grundläggande och mänskliga rättigheterna, för att kunna förebygga och på så sätt hindra att rättigheterna kränks. I denna aspekt har myndigheternas inre laglighetsövervakning en viktig position. Man borde mera målmedvetet än tidigare följa upp hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses. Man borde också effektivisera den förebyggande verksamheten genom att på lokalnivå lyfta fram dess betydelse, till exempel genom att mera aktivt få med kommunerna i diskussionen om de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Kommunernas uppgifter handlar bland annat om att tillgodose de ekonomiska, kulturella och sociala rättigheterna. Privatiseringen av offentlig service är exempel på ett aktuellt ärende, som behöver granskas utgående från hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses. Offentliga förvaltningsuppgifter kan enligt grundlagen privatiseras endast med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Regeringen anser att det är viktigt att föra också denna diskussion tillsammans med aktörer på regional och lokal nivå under den tid som denna handlingsplan är i kraft.

I Finland finns god praxis vad gäller de grundläggande och mänskliga rättigheterna och samarbetet med medborgarsamhället. De olika samarbetsformerna ska trots detta vidareutvecklas, till exempel så att man ännu effektivare än tidigare kan ha nytta av medborgarsamhällets kunskap om specifika frågor i anslutning till rättigheterna. Man ska även aktivt granska hur olika grupper kan delta i beredningen, så att de grupper som ärendet gäller också har en verklig möjlighet att inverka på bestämmelser och beslut som gäller dem. Regeringen anser att det är viktigt att rätten att delta aktivt genomförs och förbinder sig att utveckla redskap med vilka medborgarna direkt kan delta, till exempel i elektronisk form. Det är också viktigt att föra en dialog om rättigheterna med företagssektorn, särskilt i frågor som gäller företagens samhällsansvar. Även samarbetet med församlingarna och andra religiösa samfund är viktigt, särskilt vad gäller ungdomsarbete, bekämpning av diskriminering och integration.

Grund- och människorättsfostran samt -utbildning är viktiga när man vill säkra sig om att ett förhållningssätt som utgår från de grundläggande och mänskliga rättigheterna råder inom det allmänna. Detta inkluderar också likabehandling och jämställdhet mellan könen. För att rättigheterna ska tillgodoses är det också viktigt att den enskilda människan är medveten om dem. En medvetenhet om de grundläggande och mänskliga rättigheterna formar attityderna och leder till att man undviker att kränka rättigheterna. Detta är av betydelse främst i relationer mellan enskilda människor. Ministerierna har ansvar för att myndigheterna inom det egna förvaltningsområdet får grund- och människorättsutbildning. När myndigheterna utbildas ska helheten av människorättskonventioner tas i beaktande.

justitie

PROJEKTFÖRTECKNING

Om projekten

I detta avsnitt presenteras de projekt som regeringen inkluderar i handlingsplanen för mänskliga rättigheter 2012–2013. Projekten har valts bland annat utgående från teman som kommit fram i beredningsmaterialet samt hur ofta dessa iakttagelser upprepats. Därtill har man sett på att projektet ska vara tillräckligt praktiskt samt möjligt att verkställa under handlingsplanens period. Ovan har regeringens mera allmänna ställningstagande till tryggnad av de grundläggande och mänskliga rättigheterna behandlats.

Projektbeskrivningarna har arrangerats i tematiska helheter utgående från så kallade livsområden. De presenteras på detta sätt för att betona den tväradministrativa aspekten på de grundläggande och mänskliga rättigheterna och för att få en större helhetsbild av rättigheterna än den man får om man ser på rättigheterna utgående från grupper eller internationella konventioner. Regeringen avser använda samma sätt att presentera ärendena i den nationella delen i följande redogörelse om politiken för de mänskliga rättigheterna.²³ I slutet av varje avsnitt finns en kort presentation av andra projekt och annan relaterad verksamhet, som inte är en del av handlingsplanen. Bland annat nämns olika ministeriers projekt samt annan verksamhet för att utveckla tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna, så som olika politiska program. Presentationstexterna från ministerierna är endast exempel och med dem strävar man efter att ge en bättre helhetsbild av hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna främjas inom statsrådet.

När man gjort projektbeskrivningarna har man följt ett koncentrerat framställningssätt. I beskrivningarna framgår endast projektets centrala innehåll. Mera information om projekten fås från det ansvariga ministeriets eller statsrådets projektsidor.²⁴ Varje projektbeskrivning omfattar a) projektets namn, b) en beskrivning av det centrala innehållet, c) rättslig grund, alltså den bestämmelse om grundläggande och mänskliga rättigheter vars tillgodoseende projektet främjar, d) det ministerium eller de ministerier som ansvarar för projektet och centrala intressentgrupper samt e) projektspecifika indikatorer, alltså de redskap med vilka man kan avgöra hur projektet förverkligas.

²³ Se den kritik som grundlagsutskottet framförde om den tidigare redogörelsen om att den inte kan jämföras inbördes, vilket enligt utskottet ledde till att läsbarheten blev sämre och att det var svårare att få en helhetsbild.

(GrUU 1/2010 rd, s. 2/II). Regeringens mål är att med den s.k. livsområdesmodellen behandla de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som en helhet, där flera olika rättigheter inverkar på samma livsområden.

²⁴ Statsrådets projektregister HARE: <http://www.hare.vn.fi/>

STRUKTURER FÖR DE GRUNDLÄGGANDE OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

22 §

Tryggande av grundläggande fri- och rättigheter

Det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Projekt:

1. Tillsättande av ett nätverk av kontaktpersoner för grundläggande och mänskliga rättigheter

- a) Namn: Tillsättande av ett nätverk av kontaktpersoner för grundläggande och mänskliga rättigheter som består av representanter för ministerierna
- b) Innehåll: Ett nätverk som består av representanter från olika ministerier tillsätts. Till uppgifterna hör bland annat att:
 - följa upp genomförandet av den nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter,
 - bereda statsrådets redogörelse om Finlands politik för de mänskliga rättigheterna,
 - granska situationen för de grundläggande och mänskliga rättigheterna i Finland,
 - granska efterlevnaden av Finlands människorättsskyldigheter och -förbindelser samt den periodiska rapporteringen i anslutning till dem,
 - följa med nya internationella människorättskonventioner och hur deras protokoll utvecklas, godkänns och sätts i kraft nationellt och
 - reda ut behovet av en portal för de grundläggande rättigheterna i Finland och förutsättningarna för att genomföra den. Detta sker på så sätt att man bedömer möjligheterna att sammanställa de offentliga webbtjänsterna för ärenden som ansluter till de grundläggande och mänskliga rättigheterna. I portalen skulle man samla myndighetsutlåtanden om människorätsfrågor, redogörelser, regeringens periodiska rapporter, slutsatser och rekommendationer som getts av internationella och regionala övervakningsorgan, avgöranden från domstolar och andra högre övervakningsorgan, förfaranden vid riksdagens grundlagsutskott och utlåtanden från medborgarorganisationer.

Ett internt nätverk inom statsförvaltningen gör behandlingen av ärenden som ansluter till de grundläggande och mänskliga rättigheterna klarare och informationsflödet snabbare. Nätverket ökar medvetenheten om rättigheterna inom olika förvaltningsområden.

- c) Rättslig grund: GrL 22 §, Reglemente för statsrådet 11 §, GrUU 1/2010 rd, GrUU 23/2004 rd, slutsatser som FN:s övervakningsorgan för konventioner (CCPR, CDESCR, CERD, CEDAW, CAT och CRC) lämnat Finland, inklusive rekommendationer om att medvetenheten om mänskliga rättigheter ska ökas.
- d) Ansvarigt ministerium: **JM och UM**, alla ministerier. Justitieministeriet ansvarar för koordinering av nätverket. Utrikesministeriet koordinerar dock nätverkets arbete vad gäller internationella människorättsärenden.
- e) Indikatorer: Nätverket tillsätts under 2012, en redogörelse lämnas till riksdagen under denna regeringsperiod.

2. Utveckling av uppföljningen av de grundläggande och mänskliga rättigheterna

- a) Namn: Utvecklingsprojektet för uppföljning av de grundläggande och mänskliga rättigheterna, inklusive utveckling av indikatorer
- b) Innehåll: Indikatorer för grundläggande och mänskliga rättigheter inom olika livsområden byggs upp. En uppföljningsdatabas för identifierade problem med grundläggande och mänskliga rättigheter skapas. Målet är att indikatorerna ska vara enkla att utnyttja och ha ett brett spridningsområde, till exempel genom att man använder Findikator-tjänsten.
- c) Rättslig grund: Utveckling av övervakningen av hur lagstiftning som förebygger diskriminering verkställs (ECRI), övriga bestämmelser och rekommendationer i människorättskonventioner, där man förutsätter eller rekommenderar att information samlas in och att indikatorer används.
- d) Ansvarigt ministerium: **Statsrådets kansli** och alla ministerier
- e) Indikatorer: En modell utvecklas innan slutet av 2013.

3. Utveckling av indikatorer som mäter levnadsförhållanden, välbefinnande och tillgodoseende av mänskliga rättigheter för unga som hotas av diskriminering och diskriminering på flera grunder

- a) Namn: En bedömning av vilka centrala indikatorer och uppföljningssystem som mäter levnadsförhållanden, välbefinnande och tillgodoseende av mänskliga rättigheter för unga, liksom vilken typ av information man får tillgång till med hjälp av dessa indikatorer och system. Målet är att få fram kunskap för att kunna utveckla indikatorer och uppföljningssystem samt för att eventuellt komplettera brister i informationen om ungas välbefinnande och mänskliga rättigheter genom nya forskningsprojekt. Därtill tar man fram rekommendationer för hur de ungas levnadsförhållanden och välbefinnande kan förbättras och hur de mänskliga rättigheterna kan tillgodoses på en kommunal, regional och nationell nivå. Vad gäller Nuora är indikatorarbetet fortgående, vilket innebär att verksamheten kommer att fortsätta även efter 2013 och att dess genomförande och genomslagskraft ständigt utvärderas.
- b) Innehåll: I 5 § ungdomslagen bestäms om vilka uppgifter statens delegation för ungdomsärenden har. Till dessa hör att producera aktuell information om unga och deras levnadsförhållanden för olika forskningsprojekt samt för den statistikdatabas om ungas levnadsförhållanden som regelbundet uppdateras.
- c) Rättslig grund: GrL 6 och 22 §

- d) Ansvarigt ministerium: **UKM**/Delegationen för ungdomsärenden, anslutning till statsrådets kanslis projekt för indikatorer för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Samarbete med barnombudsmannen, minoritetsombudsmannen, jämställdhetsombudsmannen, ungdomsforskningsnätverket, ungdomsorganisationer och andra organisationer som representerar grupper som hotas av diskriminering.
- e) Indikatorer: Statens delegation för ungdomsärenden tillsätter under 2012 en arbetsgrupp för indikatorarbetet. Tema för ungdomsbarometern kommer 2013 att vara likabehandling, exakt fokus är ännu inte bestämt. Statens delegation för ungdomsärenden ordnar diskussionstillfällen för planering och verkställande av rekommendationer 2013.

4. Integrering av barnens rättigheter/ Beaktande av barns och ungas rättigheter i allt beslutsfattande

- a) Namn: Utvecklingsprojekt för förverkligandet av konventionen om barnets rättigheter
- b) Innehåll: Projektets mål är att utveckla verkställandet av de rekommendationer som ges av barnrättskommittén, som övervakar att FN:s konvention om barnets rättigheter efterlevs. Inom projektet utvecklas en uppföljningsmekanism för verkställande av rekommendationer som getts av barnrättskommittén. Därtill utvecklas också den allmänna uppföljningen av verkställandet av principer och bestämmelser i konventionen om barnets rättigheter samt Finlands periodiska rapportering till barnrättskommittén.
- c) Rättslig grund: FN:s konvention om barnets rättigheter 4 och 44 artikeln.
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**, dessutom deltar också undervisnings- och kulturministeriet samt övriga ministerier och barnombudsmannen. Utrikesministeriet har ansvar för att koordinera utvecklingen av den periodiska rapporteringen. Medborgarorganisationerna deltar som intressentgrupper i projektet.
- e) Indikatorer: Uppföljningsmekanismen för konventionen om barnets rättigheter och för rekommendationer från barnrättskommittén är i användning vid ministerierna.

5. Utveckling av rådgivning om de grundläggande och mänskliga rättigheterna

- a) Namn: Utveckling av rådgivning avsedd för lagberedare om de grundläggande och mänskliga rättigheterna
- b) Innehåll: Som en del av uppgraderingen av anvisningarna för lagberedare utarbetas anvisningar för hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tas i beaktande i lagberedningen, särskilt med utgångspunkt från praxis vid grundlagsutskottet. Avsikten är att samtidigt ge lagberedarna vid olika ministerier ett redskap för att kunna ta i beaktande de krav som de grundläggande rättigheterna innebär vid lagberedning. Målet är att bättre trygga de grundläggande och mänskliga rättigheterna i lagberedningen.
- c) Rättslig grund: GrL 22 §, Reglemente för statsrådet 14 §
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**
- e) Indikatorer: Anvisningarna har utarbetats innan slutet av sommaren 2012.

6. Utvecklingsprojektet för de rättsliga grunderna för övervakning av polisen

- a) Namn: Utvecklingsprojektet för de rättsliga grunderna för övervakning av polisen
- b) Innehåll: Utveckling av övervakningen av de grundläggande och mänskliga rättigheterna som en del av den operativa laglighetsövervakningen. Ansvars-, befogenhets- och resursfrågor för den interna kontrollen av polisen utreds. Samtidigt tar man fram förslag på hur polisens övervakning kan ordnas så att den är ändamålsenlig och rättsligt sakenlig. Projektet utvecklar övervakningen av de grundläggande och mänskliga rättigheterna som en del av den operativa laglighetsövervakningen.
- c) Rättslig grund: Rekommendationer bland annat CPT
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**
- e) Indikatorer: Interna övervakningsberättelser och åtgärder vidtagna av högre laglighetsövervakare.

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Statsrådet tillsatte den 21 december 2011 ett projekt för att bereda strategin Migrationens framtid 2020 i enlighet med Jyrki Katainens regeringsprogram. Enligt regeringsprogrammet är målet att skapa en migrationspolitisk linje som stöder uppbyggandet av ett tolerant, tryggt och mångfaldigt samhälle och som ökar Finlands internationella konkurrenskraft. Regeringen har som mål att höja sysselsättningsgraden bland invandrare, driva en effektivare integrationspolitik, påskynda behandlingen av asylansökningar och bekämpa diskriminering på ett effektivt sätt. Den strategi som ska beredas inom projektet ska vara färdig den 31 januari 2013.

Enligt lagen om främjande av integration (1386/2010), som trädde i kraft den 1 september 2011, beslutar statsrådet om det nationella utvecklandet av integrationen genom att för fyra år i sänder utarbeta ett statligt program för integrationsfrämjande i vilket målen för integrationsfrämjandet anges. Syftet med programmet för integrationsfrämjande är att ställa upp riksomfattande mål för integration som är mera systematiska än i nuläget samt att effektivisera planeringen och uppföljningen av migrationsåtgärder på en riksomfattande nivå. Därtill ställer man sektorspecifika mål och vidtar åtgärder för integration för att utveckla integrationen inom olika förvaltningsområden. Detta görs som en del av planeringen av ministeriernas verksamhet och ekonomi. Målet är att främja integration både genom basservice och genom åtgärder enligt lagen om integration samt att öka ministeriernas samarbete för att främja integration. Statsrådet godkänner statens program för integrationsfrämjande under våren 2012. Regeringen påbörjar också beredningen av den integrationsredogörelse som förutsätts i integrationslagen och som ska lämnas åt riksdagen innan utgången av 2013.

Årligen behöver sammanlagt cirka 2 000–3 000 kvotflyktingar, personer som fått asyl via förfarandet för internationellt skydd och deras familjemedlemmar en hemkommun. De senaste åren har det inte funnits tillräckligt med kommunplatser i förhållande till behovet. Kvotflyktingarna utgör en sårbar grupp och man strävar efter att säkra att de kan placeras i en kommun. Man är dock tvungen att vänta på en kommunplats och kvotflyktingarnas väntetid

i avgångslandet eller flyktingläger kan bli lång. I statens program för integrationsfrämjande är det tänkt att behandla också anvisande av kommun till personer som fått internationellt skydd samt främjande av integration genom att definiera mål, åtgärder och uppföljning i anslutning till den.

I statsminister Jyrki Katainens regeringsprogram betonas att invandrarnas integration och bekämpningen av diskrimineringen är centrala prioriteringar under regeringsperioden. Goda etniska relationer främjar invandrarnas integration och känsla av social samhörighet. Genom att främja växelverkan kan man också försöka förebygga att skillnaderna i olika befolkningsgruppers synsätt leder till konflikter. Positiv växelverkan med den ursprungliga befolkningen bidrar till att förbättra invandrarnas integrationsmöjligheter och integrationsmotivation samt främjar inläringen av språket och möjligheterna att bekanta sig med värderingarna i det omgivande samhället. Erfarenheter av rasism och diskriminering kan däremot ha till och med långvariga negativa konsekvenser inte bara för individens välbefinnande utan också för integrationen.

Goda etniska relationer, jämlikhet och icke-diskriminering är viktiga förutsättningar också för den inre säkerheten. Ett starkare förebyggande arbete kräver även bättre insamling av uppgifter. Vid inrikesministeriet genomfördes 2009–2010 ett pilotprojekt för uppföljning av invandrades levnadsförhållanden och goda etniska relationer. Projektet finansierades med medel från EU:s SOLID-fond (integrationsfonden). Man har under 2011 i samarbete med Statistikcentralen inlett processen med att göra systemet stadigvarande, men man har ännu inte säkrat fortgående finansiering för projektet.

De krishanteringsuppdrag som Finland genomför innebär också en skyldighet att skydda. Det här är en princip som håller på att utvecklas i det internationella samarbetet. Principen betonar att det är i första hand statens ansvar att ta hand om sina egna medborgare och det internationella samfundet griper in i andra hand, ifall staten inte kan uppfylla sitt ansvar. Det internationella samfundets ansvar kan bestå av förebyggande, intervention eller återuppbyggande. I och med att skyldigheten att skydda blir starkare inom de ramar som FN:s stadga skapar, blir skyddet av den enskilda människan starkare. För att detta ska lyckas behövs det insatser från olika aktörer (stater, organisationer, medborgarsamhället). Vid enskilda nationella projekt ska man fundera på om projektet nu eller i framtiden har en dimension som innebär skyldighet att skydda. Ett bättre nationellt skydd ger inte enbart en bild av Finlands status som människorättsaktör. Det innebär också en möjlighet till att skyldigheten att skydda blir verklighet även på andra ställen (till exempel när myndigheterna har bättre möjligheter att reagera eller genom ”export” av vissa modeller för människorättsåtgärder). Handlingsplanen för mänskliga rättigheter ska vara uttömmande och grunda sig på ett genuint skydd av den enskilda människan.

JÄMLIKHET OCH JÄMSTÄLLDHET MELLAN KÖNEN

6 § Jämlikhet

Alla är lika inför lagen.

Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Barn ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.

Jämställdhet mellan könen i samhällelig verksamhet och i arbetslivet främjas enligt vad som närmare bestäms genom lag, särskilt vad gäller lönesättning och andra anställningsvillkor.

Projekt:

7. Revidering av likabehandlingslagstiftningen

- a) Namn: Revidering av likabehandlingslagstiftningen
- b) Innehåll: Målet är att revidera likabehandlingslagstiftningen så att den bättre än i nuläget uppfyller kraven om jämlikhet och det omfattande diskrimineringsförbudet i 6 § i grundlagen.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**, ANM
- e) Indikatorer: regeringens proposition under 2012

8. Revidering av lagstiftningen för likabehandling i arbetslivet

- a) Namn: Revidering av bestämmelserna för likabehandling i arbetslivet
- b) Innehåll: Projektet är en del av helhetsrevideringen av likabehandlingslagstiftningen. Målet är att bereda en ny likabehandlingslagstiftning som tar utvecklingen av den europeiska lagstiftningen i beaktande. Likabehandlingslagstiftningen tryggar effektiv likabehandling oberoende av grunden för diskriminering.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §, internationella människorättskonventioner, EU-direktiv för bekämpning av diskriminering
- d) Ansvarigt ministerium: **ANM** tillsatte den 28 september 2011 en arbetsgrupp på trepartsbasis för att utreda frågan och bereda bestämmelser om likabehandling i arbetslivet. Utöver arbetsmarknadsorganisationerna deltar även Förbundet för mänskliga rättigheter och Handikappforum rf i arbetsgruppens arbete.
- e) Indikatorer: Arbetsgruppens verksamhetsperiod tar slut den 31 maj 2012.

9. Delvis revidering av jämställdhetslagstiftningen

- a) Namn: Delvis revidering av jämställdhetslagstiftningen.
- b) Innehåll: Målet är att inkludera bestämmelser för skydd av könsminoriteter i lagen om jämställdhet samt att införa de anpassningar som en revidering av likabehandlingslagstiftningen medför i bestämmelserna för övervakning av jämställdhetslagstiftningen.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §, internationella människorättskonventioner, EU:s rättspraxis
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM, JM**
- e) Indikatorer: Tidtabellen är bunden till revideringen av lagen om likabehandling

10. Utredning om tillgodoseende av jämlikhet som en del av verkställandet av uppföljning av diskriminering

- a) Namn: Utredning om tillgodoseende av jämlikhet som en del av verkställandet av uppföljning av diskriminering
- b) Innehåll: Man låter göra en undersökning som behandlar tillgodoseendet av jämlikhet med hänsyn till individers tillgång till rättigheter. Denna ingår i handlingsplanen för uppföljning av diskriminering för 2012
- c) Rättslig grund: GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: **IM** och **JM**
- e) Indikatorer: Forskningen slutförs

11. Utveckling av tillgängliga kommunikationstjänster

- a) Namn: Utveckling av tillgängliga kommunikationstjänster
- b) Innehåll: Uppföljningsgruppens uppgift kommer främst att vara att främja utvecklingen av de åtgärder som strävar efter en teknologineutral kommunikation via flera kanaler, och som presenteras i åtgärdsprogrammet. På ett mera allmänt plan har gruppen också i uppgift att se till att tillgänglighetsfrågor i stor utsträckning tas i beaktande i kommunikationspolitiken. Funktionshindrade personers specialbehov vid användning av kommunikationstjänster specificeras i lagstiftningen. Bestämmelserna om samhällsomfattande tjänster i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) säkerställer att alla användare har tillgång till vissa grundläggande kommunikationstjänster. Kommunikationsministeriet har berett ett utkast till statsrådets förordning som baserar sig på den förändring av kommunikationsmarknadslagen som trädde i kraft den 25 maj 2011 (363/2011, RP 238/2010) samt slutrapporten från Kommunikationsverkets arbetsgrupp Tillgängliga samhällsomfattande tjänster. I lagen nämns för första gången uttryckligen funktionshindrade personers rättigheter till grundläggande kommunikationstjänster.
- c) Rättslig grund: GrL 6 och 17 § Styrande lagstiftning: Kommunikationsmarknadslagen (393/2003), lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998), lagen om Rundradion Ab (1380/1993) och lagen om radiofrekvenser och teletrustningar (1015/2001).
- d) Ansvarigt ministerium: **KM**
- e) Indikatorer: Uppföljningsgruppens protokoll, eventuell handlingsplan och förklaringar i anslutning till den

12. Främjande av tillgänglighet

- a) Namn: Främjande av tillgänglighet för alla enligt principen om planering som lämpar sig för alla (design for all/universal design).
- b) Innehåll: Enligt Finlands handikappspolitiska program 2010–2015 tas principen om planering som lämpar sig för alla i beaktande när lagstiftningen för markanvändning och byggande utvecklas. Principen om planering som lämpar sig för alla beaktas också vid ombyggnad. Harmonisering av tillgänglighetstolkningarna främjas. Man ger anvisningar om hur tillgängligheten tas i beaktande vid planläggning av närmiljön och styrning av annan planering.
- c) Rättslig grund: FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) 9 och 19 artikeln; GrL 9 §.
- d) Ansvarigt ministerium: **MM**
- e) Indikatorer: Bestämmelser och anvisningar för byggande och planläggning har reviderats innan slutet av 2013.

13. Främjande av goda etniska relationer

- a) Namn: Indikatorer för goda etniska relationer utarbetas och testas. En guide för god praxis bereds och publiceras.
- b) Innehåll: Målet är att utarbeta indikatorer för goda etniska relationer i olika livsområden utgående från fyra grunddimensioner (1. attityder, 2. personlig säkerhet, 3. växelverkan med andra samt 4. deltagande och påverkan). Indikatorerna testas lokalt och utgående från detta utarbetas och publiceras en guide för god praxis och främjande av goda etniska relationer. Projektet kompletterar arbets- och näringsministeriets åtgärder för att göra systemet för integration, integrering och goda etniska relationer permanent.
- c) Rättslig grund: Verkställande av lagstiftningen om främjande av integration och likabehandling
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**, Delegationen för etniska relationer ETNO, arbets- och näringsministeriet, organisationer
- e) Indikatorer: Arbetsgruppens rapporter, guiden, beredningen inleds inom arbetsgruppen, publicering och test av guiden genomförs som egna projekt, till vilka man söker delfinansiering från EU.

14. Uppföljning av likabehandling behandling av romer

- a) Namn: Utveckling av indikatorer som mäter romernas välbefinnande och att de behandlas jämlikt.
- b) Innehåll: Uppföljningsindikatorer för romernas välbefinnande utvecklas, för att kunna uppfölja att de behandlas jämlikt. De centrala delområdena för välbefinnande definieras. Utvecklingen för romernas situation inom dessa delområden ska uppföljas och jämföras med den övriga befolkningen. Syftet är att ta fram information för att utveckla indikatorer och uppföljningssystem samt att utveckla indikatorer. Den kunskapsbas som i nuläget finns kartläggs och möjligheterna att utvidga kunskapsbasen om romerna utreds.
- c) Rättslig grund: FN:s människorättskonventioner och Europarådets olika överenskommelser, som ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, vars kom-

mittéer som övervakar verkställandet upprepade gånger har uppmärksammat tillgodoseendet av romernas mänskliga rättigheter och gett rekommendationer åt Finland för hur de kan tillgodoses; lagen om likabehandling, Politiskt program för romerna i Finland; regeringsprogrammet

- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**, i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd, styr- och uppföljningsgrupperna för det politiska programmet för romerna.
- e) Indikatorer: Genomförandet av åtgärderna uppföljs i samband med uppföljningen av verkställandet av det politiska programmet för romerna i Finland och med hjälp av de indikatorer för uppföljningen som utvecklas. Indikatorerna utvecklas som en del av den övergripande uppföljningen av diskriminering (Inrikesministeriet). Att främja icke-diskriminering och likabehandling av romer inom olika livsområden är ett centralt mål i det politiska programmet för romerna i Finland. En styr- och uppföljningsgrupp för det politiska programmet för romerna i Finland håller som bäst på att tillsättas.

15. Främjande av jämställdhet och mänskliga rättigheter för romska kvinnor

- a) Namn: Förebyggande av diskriminering på flera grunder och våld i nära relationer som riktar sig mot romska kvinnor.
- b) Innehåll: Som en del av främjandet av icke-diskriminering av romer fäster man särskild uppmärksamhet vid förebyggande av diskriminering på flera grunder och våld i nära relationer som riktar sig mot romska kvinnor. En undersökning om våld i nära relationer som riktar sig mot romska kvinnor genomförs. Syftet är att ta fram kunskap och utveckla effektiva metoder att identifiera och förebygga våld i nära relationer samt att stöda offren för våld i nära relationer.
- c) Rättslig grund: FN, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, programmet för att minska våld mot kvinnor, regeringsprogrammet
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**
- e) Indikatorer: Indikatorerna bildas som en del av utredningen om våld i nära relationer. Det finns inget täckande forskningsmaterial om hur omfattande våldet i nära relationer som riktar sig mot romska kvinnor är och vilka särdrag det har.

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Likabehandling är en grundläggande rättighet. Att trygga den är centralt i tillgodoseendet av människors grundläggande rättigheter och mänskliga rättigheter. Enligt lagen om likabehandling får ingen diskrimineras på grund av ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, funktionshinder, sexuell läggning eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Enligt 4 § i lagen om likabehandling ska myndigheterna i all sin verksamhet målmedvetet och systematiskt främja likabehandling samt etablera sådan förvaltningssed och sådana verksamhetssätt som säkerställer att likabehandling främjas när ärenden bereds och beslut fattas.

I det handikapppolitiska programmet²⁵ har man gjort upp riktlinjer för konkreta handikapppolitiska åtgärder för 2010–2015. Åtgärderna enligt programmet utgör en helhet där alla politiska sektorer utvecklas från ett perspektiv av rättigheter, friheter och lika möjligheter för personer med funktionsnedsättning. Programmet är indelat i 14 innehållsområden som är viktiga med tanke på handikappolitiken. I det finns sammanlagt 122 konkreta åtgärder för att avhjälpa missförhållanden.

Det allmänna målet för Finlands första politiska program för romer²⁶ är att främja romernas delaktighet och likabehandling inom olika delområden i samhället. Detta ska ske genom att integrera principen om främjande av likabehandling och icke-diskriminering i samhällets olika verksamheter. Det politiska programmet utgår ifrån att den nuvarande lagstiftningen och det nuvarande servicesystemet ska utgöra ett bra underlag för främjandet av likabehandlingen av den romska befolkningen. Därtill behövs särskilda åtgärder på alla myndighetsnivåer för att säkerställa den romska befolkningens delaktighet och uppnå faktisk likabehandling. En princip i programmet är också att stärka den romska befolkningens aktörskap och funktionsförmåga genom att utnyttja deras egna styrkor. Programmet bygger på sex insatsområden och har 147 åtgärdsförslag.

Jämlikhet mellan könen är en viktig del av de mänskliga rättigheterna. Handlingsplanen för mänskliga rättigheter har nära anknytningspunkter till regeringens program för främjande av jämställdhet mellan könen och tillsammans främjar de jämställdhet mellan könen och tillgodeende av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Handlingsplanen för mänskliga rättigheter och regeringens jämställdhetsprogram har gemensamma mål och åtgärder främst vad gäller revidering av lagstiftningen för jämställdhet och likabehandling, ingripande i diskriminering, likabehandling och lika lön i arbetslivet, samordning av arbete och familjeliv samt minskat våld mot kvinnor och minskat våld i nära relationer. Ur ett människorättsperspektiv är det viktigt att också fästa uppmärksamhet vid jämställdhet mellan könen och andra anslutningspunkter mellan jämställdhetsfrågor, särskilt då diskriminering på många grunder samt särskilt sårbara män och kvinnor. I denna aspekt är utvecklingen av hur de mänskliga rättigheterna och jämställdheten mellan könen följs upp samt reglering av könsminoriteters ställning i jämställdhetslagen centrala åtgärder.

Frågor som ansluter till lika lön, jämställdhet mellan könen i arbetslivet samt samordnande av arbete och familjeliv är viktiga för att ett människovärdigt arbete ska bli verklighet. Under denna regeringsperiod genomförs åtgärderna i det fortgående likalönsprogrammet både i programmets egen regi samt i handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna och i regeringens jämställdhetsprogram. Programmet förbättrar särskilt kvinnornas ställning på arbetsmarknaden och fortsätter den forskningsbaserade utvecklingen i arbetslivet. Likalönsprogrammet är en del av uppföljningssystemet. Våld som riktas mot kvinnor är fortfarande ett allvarligt människorättsproblem i Finland. Programmet för att minska våld mot kvinnor som pågår ända till 2015 är ett viktigt redskap för att uppnå målen i handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna. Insatsområdena i handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna är att förbättra tjänster som riktar sig mot offer för våld i nära relationer och för sexuellt våld och att utveckla metoder för att identifiera och ingripa i våld som personer i utsatt ställning utsätts för.

25 Ett starkt underlag för delaktighet och jämlikhet, Finlands handikapppolitiska program VAMPO 2010-2015, SHM publikation 2010:4

26 Politiskt program för romerna i Finland, Arbetsgruppens promemoria, SHM Rapporter 2009:48

Kommunikationsministeriet håller på att förbereda en trafikpolitisk redogörelse, som enligt planerna ska lämnas åt riksdagen på våren 2012. I den del som behandlar kollektivtrafiken är det tänkt att särskilt betona tillgängligheten enligt den tillgänglighetsstrategi, Kohti esteetöntä liikkumista (Framåt utan hinder), som ministeriet publicerade 2003. Trafiksystemets servicenivå utvärderas utgående från 12 temaområden. Tillgänglighetsfrågor i trafiken, inverkan på det nationella välbefinnandet och jämlika möjligheter att ta sig fram beaktas i all verksamhet.

Även inom försvarsmakten har man särskilt under 2000-talet satsat på att främja mångfaldshantering, jämställdhet och icke-diskriminering. Arbetet fortsätter under 2012 i och med att man publicerar resultatet av en omfattande jämställdhetsundersökning som riktat sig till avlönad personal och värnpliktiga. Undersökningen har gjorts i samarbete med Tammerfors universitet. I och med forskningsresultaten uppdateras försvarsmaktens nationella plan för jämställdhet och likabehandling. År 2012 publiceras en rapport om god praxis och mångfaldshantering i värnpliktsutbildningen. En enkät för personer som kommit hem från krishanteringsuppdrag, där man ber om erfarenheter av jämställdhet och likabehandling i samband med krishanteringsoperationen, tas också i bruk. Man utvecklar i samarbete med Tammerfors universitet ett uppföljningssystem för planering av jämställdhet och likabehandling. Systemet tas i användning 2013. Uppföljningssystemet gör det möjligt att effektivare styra utvecklingen av nivån på arbetsplatsen.

Med genderaspekten i FN:s säkerhetsråds resolution 1325 (kvinnor, fred och säkerhet) vill man säkra att kvinnornas ställning, deras säkerhet och specialproblem tas i beaktande i krishanteringsoperationer. I praktiken innebär detta att man i större omfattning än tidigare tar den lokala kulturen, befolkningen och kvinnornas ställning i beaktande när man planerar, genomför och följer upp krishanteringsoperationer samt när man utbildar krishanteringspersonal.

Genderverksamheten koordineras av Huvudstaben och Björneborgs brigad samt Försvarsmaktens internationella center. Kommendören för krishanteringsgruppen ansvarar under krishanteringsoperationen för att osaklig behandling förebyggs och att kvinnornas ställning på operationsområdet stärks.

RÄTT TILL LIV, PERSONLIG FRIHET OCH INTEGRITET

7 §

Rätten till liv, personlig frihet och integritet

Alla har rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet.

Ingen får dömas till döden eller torteras eller utsättas för någon annan behandling som kränker människovärdet.

Den personliga integriteten får inte kränkas och ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. Straff som innefattar frihetsberövande får dömas ut endast av domstol. Lagligheten av andra frihetsberövanden ska kunna underkastas domstolsprövning. Rättigheterna för den som har berövats sin frihet ska tryggas genom lag.

Projekt:

16. Det tredje programmet för inre säkerhet

- a) Namn: Det tredje programmet för inre säkerhet
- b) Innehåll: Beredning av det tredje programmet för inre säkerhet. Vid beredningen och förverkligandet av programmet fästs särskild uppmärksamhet vid förebyggandet av våld samt mera allmänt vid åtgärder som ökar tryggheten för specialgrupper.
- c) Rättslig grund: GrL 7 §
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**
- e) Indikatorer: Uppföljningsmekanismen är en del av uppföljningen av regeringsprogrammet (ministerarbetsgruppen för den inre säkerheten). Undersökningar om offer för våldsbrottslighet; det slutliga programmet färdigt i maj 2012.

17. Projektet Särskild personsäkerhet

- a) Namn: Projektet Särskild personsäkerhet
- b) Innehåll: Behovet av speciallagstiftning för särskild personsäkerhet utreds. Särskilda personer och persongrupper består av bland annat vittnen i brottprocesser och andra grupper som behöver särskilt skydd (till exempel personer som skyddas genom besöksförbud och deras närmaste). En bättre säkerhet för personer i särskilda situationer genom att utarbeta bestämmelser för personsäkerhet.
- c) Rättslig grund: GrL 7 §
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**
- e) Indikatorer: Regeringens proposition färdigställs senast 2014.

18. Starkare självbestämmanderätt för klienter inom social- och hälsovården

- a) Namn: Utveckling och verkställande av lagstiftningen för självbestämmanderätt
- b) Innehåll: Syftet är att revidera lagstiftningen för social- och hälsovården så att patienten/socialvårdsklienten får starkare självbestämmanderätt. Avsikten är att i mån av möjlighet samla bestämmelser om begränsningar av patientens och socialvårdsklientens självbestämmanderätt i samma författning, förutom vad gäller barnskydd och förebyggande av smittsamma sjukdomar samt bestämmelser om vård och undersökning av rättspsykiatriska patienter. Som stöd för den lagstiftning som stärker självbestämmanderätten och begränsande åtgärder bereds ett handlingsprogram som styr verkställandet. Inom ramarna för programmet ordnas utbildning för den personal som använder begränsande åtgärder. Tillämpad utbildning om användning av begränsande åtgärder ges också stödpersoner och anhöriga som är delaktiga i processer där assisterat beslutsfattande tillämpas. Utbildningen omfattar information om de grundläggande rättigheterna, de medborgerliga rättigheterna och de plikter som konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning medför. I utbildningen ingår också handledning och information om de åtgärder, vilka man kan vidta för att undvika att behöva aktivera begränsande åtgärder.
- c) Rättslig grund: Regeringsprogrammet, kommentarer från flera internationella människorättskommittéer. De nuvarande bestämmelserna är inte tillräckligt djupgående och de är för odefinierade i förhållande till kraven i grundlagen. Bland annat riksdagens justitieombudsman har under flera år uppmärksammat detta. Bestämmelser om självbestämmanderätten finns i lagen om missbrukarvård, lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda, mentalvårdslagen, förordningen om smittsamma sjukdomar och barnskyddslagen.
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**, intressentgrupper: **JM**, **MM**; Regionförvaltningsverken, Valvira, Institutet för hälsa och välfärd, Kommunförbundet, kommunerna, handikapp- och åldringsorganisationer, patientorganisationer
- e) Indikatorer: Regeringens proposition färdigställs, handlingsprogrammet färdigställs

19. Människohandelsbrott

- a) Namn: Granskning av människohandelslagstiftningen inom justitieministeriets förvaltningsområde
- b) Innehåll: Utgående från direktiv 2011/36/EU, som kriminaliserar människohandel, granskas bland annat gränsdragningen mellan människohandel- och koppleribrott, gränsdragningen mellan människohandel och ockerliknande diskriminering i arbetslivet, frågor som ansluter till offer för koppleri och målsägandeskap, den juridiska roll offrets samtycke spelar vid människohandelsbrott samt skydd av personer som deltar i behandlingen av människohandelsbrott.
- c) Rättslig grund: Bakom projektet ligger den nationella människohandelsrapportörens rapport och RSk 43/2010 rd, slutrapporten från styrgruppen för den preciserade handlingsplanen mot människohandel samt statsminister Jyrki Katainens regeringsprogram och det nya direktivet om människohandel.
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**
- e) Indikatorer: Arbetsgruppens verksamhetsperiod är 21.11.2011– 28.9.2012

20. Kampen mot människohandel

- a) Namn: Beredning av lagen om människohandel
- b) Innehåll: Ett projekt för beredning av en särskild lag om människohandel tillsätts. Den viktigaste delen av lagstiftningsprojektet är att utarbeta förslag till en noggrannare reglering av hjälpsystemet för offren för människohandel.
- c) Rättslig grund: Bakom projektet ligger den nationella människohandelsrapportörens rapport och RSk 43/2010 rd, slutrapporten från styrgruppen för den preciserade handlingsplanen mot människohandel samt statsminister Jyrki Katainens regeringsprogram och det nya direktivet om människohandel. Rekommendationer bland annat CEDAW.
- d) Ansvarigt ministerium: **IM** och UM, JM, ANM, SHM
- e) Indikatorer: Beredning av regeringens proposition. Projektet är tillsatt för tiden 1.2.2012–31.12.2013. Målet är att propositionen lämnas senast under höstsessionen 2013.

21. Tillgång till ändamålsenliga tvättrum och toaletter dygnet runt för fångar

- a) Namn: Tillgång till ändamålsenliga tvättrum och toaletter dygnet runt för fångar och baljceller tas ur bruk.
- b) Innehåll: I november 2011 fanns det vid Brottspåföljdsmyndigheten 222 celler utrustade med hinkar i stället för ändamålsenlig toalett eller omedelbar tillgång till tvättrum och toaletter. Avsikten är att alla dessa så kallade baljceller ska tas ur bruk i samband med ombyggnaden av fängelserna senast 2015. De fängelser där dessa celler fortfarande finns har fått anvisningar om att fångarna redan innan baljcellerna tas ur bruk ska ha tillgång till ändamålsenliga tvättrum och toaletter dygnet runt. Enligt tillgänglig information gör man redan på detta sätt.
- c) Rättslig grund: GrL 7 §, EMRK 2 artikeln, MP-konventionens 10 artikel, FN:s konvention mot tortyr (59-60/1989), rekommendationer som CPT och CAT lämnat till Finland, Riksdagens justitieombudsmans avgöranden, EMD:s rättspraxis (fängelselagen 1 kap. 5 § och 7 kap. 1 §).
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**, Brottspåföljdsmyndigheten
- e) Indikatorer: Brottspåföljdsmyndighetens särskilda rapportering, målet är att celler utan toalett inte längre är i bruk senast 2015. I samband med revideringen av fängelselagstiftningen ses behovet av att precisera bestämmelserna i fängelselagen över. Målet ingår i statsminister Katainens regeringsprogram och i justitieministeriets verksamhets- och ekonomiplan för 2012–2015. Målet kan genomföras utgående från statsrådets rambeslut för 2012–2015, inte utgående från budgetpropositionen 2012. En revidering av fängelselagen finns med på justitieministeriets förteckning över författningsprojekt, bereds som tjänstearbete.

22. Förbättrande av häktningsförhållanden

- a) Namn: Förbättrande av häktningsförhållanden
- b) Innehåll: Lagstiftningen om förhållanden för häktade och häktning utvecklas utgående från förslag från justitieministeriets arbetsgrupp (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 81/2010). I projektet utreds särskilt möjligheterna att placera häktade i fängelser för att minska överbelastningen, möjligheterna att minska antalet häktade i polisens lokaler, möjligheterna att ta i bruk elektroniskt övervakat reseförbud samt möjligheterna att öka sysselsättning utanför cellerna.
- c) Rättslig grund: GrL 7 §, EMRK artikel 3 och artikel 6, punkt 2, CPT:s och CAT:s rekommendationer till Finland, riksdagens justitieombudsmans avgöranden, MP-konventionens 10 artikel (häktningsslagen 1 kap. 5 §)
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**, Brottsåtgörande myndigheten, IM, Polisstyrelsen
- e) Indikatorer: Fångvårdsstatistik, uppgifter ur informationssystemen som gäller fångar, elektroniskt reseförbud, tillsättande av arbetsgrupp. Promemoria färdig senast 2013.

23. Effektivare information om rättigheter i samband med frihetsberövande

- a) Namn: Effektivare information om rättigheter i samband med frihetsberövande
- b) Innehåll: Förbättrad kunskap för frihetsberövade om deras rättsskydd. En särskild blankett av vilken de rättigheter som den frihetsberövade har framgår utarbetas.
- c) Rättslig grund: Rekommendationer, bland annat CPT och CAT
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**, Polisstyrelsen
- e) Indikatorer: Utarbetad blankett

24. Revidering av lagen om behandling av personer i förvar hos polisen

- a) Namn: Revidering av lagen om behandling av personer i förvar hos polisen (841/2006)
- b) Innehåll: Nödvändig revidering av lagen om behandling av personer i förvar hos polisen som en följd av revidering av fängelselagen, häktningsslagen och strafflagen. Genomförs parallellt med projekt 22.
- c) Rättslig grund: GrL 7 §
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**, **JM**
- e) Indikatorer: Se projekt 22

25. Saneringsprojekt för utrymmen för frihetsberövade

- a) Namn: Saneringsprojekt för utrymmen för frihetsberövade
- b) Innehåll: Sanering av polisens förvaringslokaler
- c) Rättslig grund: Rekommendationer bland annat CPT
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**, Polisstyrelsen, Senatfastigheter
- e) Indikatorer: Saneringen inleds

26. Projektet för granskning av bestämmelserna om behandling och tagande i förvar av utlänningar

- a) Namn: Projektet för granskning av bestämmelserna om behandling och tagande i förvar av utlänningar
- b) Innehåll: Bestämmelserna om tagande i förvar av minderåriga asylsökande (ändringar i utlänningslagen) och alternativ till tagande i förvar ses över
- c) Rättslig grund: GrL 7 §, rekommendationer, bland annat CAT och CRC
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**
- e) Indikatorer: Arbetsgruppens verksamhetsperiod 1.12.2011–1.12.2013. Avsikten är att riksdagens proposition om tagande i förvar av minderåriga lämnas till riksdagen senast hösten 2012.

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Regeringen upprättar det tredje programmet för den inre säkerheten utifrån en bred säkerhetsuppfattning. Inom det våldsförebyggande arbetet läggs tyngdpunkten på en minskning av grova våldsbrott och våldet bland unga, en bättre identifiering av våld som riktas mot sårbara grupper, såsom äldre personer och invandrarkvinnor, barn eller handikappade samt förebyggande av våldsamt radikaliserande. Regeringen intensifierar sitt arbete för att motarbeta rasism, intolerans och främlingsfientlighet samt för att bekämpa hatbrott mot olika minoriteter, såsom handikappade, personer som företräder olika religioner eller trosuppfattningar samt sexuella minoriteter och könsminoriteter. Systemet för uppföljning av diskriminering utvecklas.

RÄTTSSKYDD

21 § Rättsskydd

Var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan.

Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag.

Projekt:

27. Den offentliga förvaltningens kundrelationsstrategi

- a) Namn: Den offentliga förvaltningens kundrelationsstrategi
- b) Innehåll: Enligt regeringsprogrammet ska medborgarnas rätt till en god förvaltning tryggas i hela landet. Medborgarnas och företagens administrativa börda ska lindras och öppenheten och effektiviteten i förvaltningen förbättras. Den offentliga förvaltningens kundrelationsstrategi ska göra den offentliga servicens kundbetjäning klarare och fastställa mål för betjäningen. Målen i strategin omfattar förutseende, smidig och snabb ärendehantering och delmål som gäller kostnader som orsakas kunder och förvaltningen. Strategiarbetet ska också omfatta ett urval av metoder för förbindelse, stöd för genomförande och uppföljning. Olika ärendehanteringskanaler samt den traditionella offentliga servicen och de nya samarbetsformerna mellan den offentliga, privata och tredje sektorn ska granskas.
- c) Rättslig grund: Grundlagen, statstjänstemannalagen, förvaltningslagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om offentlig upphandling, lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet med flera.
- d) Ansvarigt ministerium: **FM**, representanter från andra ministerier, centrala ämbetsverk, kommunalförvaltningen, medborgarorganisationer och kunder/medborgare.
- e) Indikatorer: Effektivitetsindikatorer: administrativ börda – kostnader som orsakas kunderna, väntetider, behandlingstider, antalet klagomål och missnöjda kunder som tagit kontakt, kundbelåtenhet, personalens belåtenhet.

28. Gottgörelse för dröjsmål inom förvaltningen

- a) Namn: Gottgörelse för dröjsmål i förvaltningsprocess
- b) Innehåll: Lagen om gottgörelse för dröjsmål vid rättegång, som gäller allmänna domstolar, trädde i kraft den 1 januari 2010. När lagen behandlades i riksdagen ansåg grundlagsutskottet att räckvidden så snart som möjligt ska utvidgas också till förvaltningsdomstolarna och specialdomstolarna.
- c) Rättslig grund: Avgöranden som EMD har gett Finland på grund av utdragna rättegångar och rättsmedel i anslutning till detta (EMRK artikel 13), GrUU 2/2009
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**
- e) Indikatorer: Målet är att regeringens proposition ges 2012.

29. Skyndsam behandling av ärenden inom förvaltningen och rättsmedel mot dröjsmål när myndigheten är passiv

- a) Namn: Skyndsam behandling av ärenden inom förvaltningen och rättsmedel mot dröjsmål när myndigheten är passiv
- b) Innehåll: Enligt grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag. Man har ansett att det finns brister i det nuvarande systemet för rättsmedel, särskilt i situationer där myndigheterna försummar att fatta förvaltningsbeslut eller beslutsfattandet fördröjs. Därför behöver man lagstiftning om skyndsam behandling inom förvaltningen och om rättsmedel när behandlingen av ett förvaltningsärende fördröjs.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**
- e) Indikatorer: Målet är att regeringens proposition ges 2012.

30. Revidering av lagstiftningen om offentliga samfunds skadeståndsansvar

- a) Namn: Revidering av lagstiftningen om offentliga samfunds skadeståndsansvar i skadeståndslagen
- b) Innehåll: Syftet med projektet är bland annat att ta reda på vilka ändringar som behövs i lagstiftningen för att det ersättningsskydd som bestäms i lagen ska omfatta gottgörelsen när de grundläggande och mänskliga rättigheterna i samband med offentliga uppgifter kränkts, särskilt på det sätt som avses i 13 artikeln i EMRK.
- c) Rättslig grund: EMRK 13 artikeln och dess tolkningspraxis, Statsrådets redogörelse om Finlands politik för de mänskliga rättigheterna 2009
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**
- e) Indikatorer: Arbetsgruppen tillsätts 2012. Arbetsgruppens promemoria 2013.

31. Utredning om införande av åtalsförhandling och utveckling av förfarandet vid åtalseftergift

- a) Namn: Utredning om införande av åtalsförhandling och utveckling av förfarandet vid åtalseftergift
- b) Innehåll: Möjligheten att införa åtalsförhandling i rättssystemet och möjligheterna att utveckla förfarandet vid åtalseftergift utreds. De lagförslag som behövs bereds. Målet är att effektivisera processen och att försnabba domstolsprövningen.
- c) Rättslig grund: GrL 21 § och ERMK 6 och 13 artiklarna samt EMD:s rättspraxis
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**
- e) Indikatorer: Arbetsgruppens verksamhetsperiod är 10.10.2011–30.4.2012

32. Stärkande av EU:s direktiv för brottsmisstänkta och åtalade personers rättigheter

- a) Namn: Stärkande av EU:s direktiv för brottsmisstänkta och åtalade personers rättigheter
- b) Innehåll: RIF-mötet godkände 2009 en resolution om en färdplan som innehåller åtgärder för att verkställa starkare rättigheter för brottsmisstänkta och åtalade personer. Dessa åtgärder är bland annat direktivet om rätt till tolkning och översättning i brottmål, direktivet om rätten till information i brottmål och direktivet om rätt till biträde i straffrättsliga förfaranden. Med dessa projekt strävar man efter att stärka bland annat garantierna för prövning i laga ordning.
- c) Rättslig grund: GrL 21, EMRK 6 artikeln, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna 47 artikeln.
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**
- e) Indikatorer: En del av direktiven är ännu i förhandlingsstadiet och tidpunkten för deras nationella förverkligande bestäms i slutet av förhandlingarna. Det förstnämnda direktivet ska verkställas nationellt innan den 27 oktober 2013.

33. Förbättring av systemet för ersättning av brottsskador

- a) Namn: Förbättring av systemet för ersättning av brottsskador
- b) Innehåll: Behandlingstiden för ersättningar för brottsskador förkortas. Informering om systemet för ersättning av brottsskador förbättras.
- c) Rättslig grund: GrL 21 §, ERMK 6 artikeln.
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**, Statskontoret, FM
- e) Indikatorer: Statistik över behandlingstider, Statskontoret; en beskrivning av nya metoder för informering

34. Handboken "Barn som brottsoffer"

- a) Namn: Handboken "Barn som brottsoffer"
- b) Innehåll: Inom projektet planeras och publiceras en handbok på webben, som innehåller information åt föräldrar vars barn fallit offer för brott. I handboken finns information om straffprocessen och centrala frågor i anslutning till den som tar hänsyn till barnets bästa. Man koncentrerar sig på vålds- och sexualbrott. Projektet stärker barnets ställning och möjlighet att få tillgång till sina rättigheter, eftersom kunskap

om rättigheterna är viktigt för att de ska kunna nås. Eftersom handboken publiceras på nätet, är den enkel att distribuera, skriva ut och uppdatera.

- c) Rättslig grund: Direktiv 2011/93/EU om bekämpning av sexuella övergrepp mot barn, direktivet om brottsoffers rättigheter, stöd och skydd, som är under beredning, riktlinjer för barnvänligt rättsväsende som antagits av Europarådets ministerkommitté (17.10.2010).
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**, SHM, IM, Polisstyrelsen, sakkunnigrepresentanter (bland annat polisen, åklagare, domare, advokater, rättspsykologisk delegation, HNS)
- e) Indikatorer: Handboken har publicerats på webben, målet för tidtabellen är inom 2012.

35. Asylprocessen försnabbas med resultat från projektet för att förbättra migrationsförvaltningen

- a) Namn: Asylprocessen försnabbas med resultat från projektet för att förbättra migrationsförvaltningen
- b) Innehåll: Man granskar hur man kan förbättra samarbetet mellan myndigheterna, arbetets organisation samt metoder för att påskynda behandlingen av asylansökningar. Samtidigt ser man till att kvaliteten på beslutsfattandet som gäller asylbeslut bevaras på minst nuvarande nivå. Kommunplaceringen av personer som beviljats internationellt skydd försnabbas.
- c) Rättslig grund: GrL 21 §, statsminister Jyrki Katainens regeringsprogram, rekommendationer från bland annat ECRI
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**, Migrationsverket, JM, ANM
- e) Indikatorer: Arbetsgruppens årliga mellanrapporter och slutrapporten

36. Utveckling av juridisk rådgivning åt personer som söker internationellt skydd

- a) Namn: Utveckling av juridisk rådgivning åt personer som söker internationellt skydd
- b) Innehåll: Behovet av att i lag bestämma om allmän juridisk rådgivning åt personer som söker internationellt skydd utreds. Nödvändiga bestämmelser bereds. Inom projektet reder man ut alternativa sätt att tillhandahålla juridisk rådgivning.
- c) Rättslig grund: GrL 21 §, Rekommendationer bland annat ECRI
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**
- e) Indikatorer: Projektet tillsätts 2012.

37. Utredningsprojekt med syfte att utreda möjligheten att införa kommunikationskort för asylsökande

- a) Namn: Utredningsprojekt med syfte att utreda möjligheten att införa kommunikationskort för asylsökande
- b) Innehåll: Asylsökandes tillgång till tjänster förbättras. Möjligheten att införa kommunikationskort för asylsökande utreds
- c) Rättslig grund: GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**
- e) Indikatorer: Utredningen färdigställs

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Handlingsplanen innehåller, på initiativ av olika ministerier flera enskilda projekt för att stärka brottsoffrens ställning och tillgodose deras rättigheter. En del hör samman med tryggnad av personlig frihet och integritet (bland annat förebyggande av våld och andra brott), en del med offers rättsskydd, hälsa och välbefinnande. I den redogörelse om politiken för de mänskliga rättigheterna som statsrådet lämnade riksdagen nämndes som ett missförhållande att brottsoffer inte har jämlik möjlighet att få personligt stöd och hjälp från stödorganisationerna för offer i hela landet. Denna handlingsplan omfattar projekt som har till syfte att utveckla stödtjänster. I projektet betonas särskilt sårbarhetsaspekten. Handlingsplanen innehåller inte projekt för tryggnad av finansieringen av Brottsofferjourens tjänster. I denna fråga framskrider man enligt regeringsprogrammet och med beaktande av EU-direktiv. För behandling och främjande av frågor som gäller en gemensam brottsofferpolitik planerar justitieministeriet att under 2012 bilda ett nätverksbaserat organ. Inom ramarna för detta kommer man antagligen också att fokusera på de grundläggande och mänskliga rättigheter som är centrala för brottsoffer.

PRIVAT- OCH FAMILJELIV

10 § Skydd för privatlivet

Vars och ens privatliv, heder och hemfrid är tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag.

Brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden är okränkbar.

Genom lag kan bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. Genom lag kan också bestämmas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, vid rättegång och säkerhetskontroll samt under frihetsberövande.

Projekt:

38. Utveckling av familjeledigheten, med fokus på att öka pappornas andel av föräldraledigheten

- a) Namn: Utveckling av familjeledigheten, med fokus på att öka pappornas andel av föräldraledigheten. RP om ändring av sjukförsäkringslagen.
- b) Innehåll: Bestämmelserna om faderskaps- och föräldrapenning i sjukförsäkringslagen ändras så att pappornas andel av föräldraledigheterna ökar. Faderskapsledigheten är sammanlagt 54 vardagar, varav högst 18 kan tas ut samtidigt med moderns ledighet. Pappans ledighet är specifik för varje barn, och den kan tas ut på ett flexibelt sätt tills barnet fyller två år. Kopplingen till föräldraledigheten i den gällande lagen slopas. Fördelningen av kostnaderna för föräldradagpenningen fortsätter oförändrad.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §, internationella människorättskonventioner, bl.a. genomförandet av ILO:s konvention nr 111 om diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning och av konvention nr 156 om jämställdhet mellan manliga och kvinnliga arbetstagare med familjeansvar. Målet i regeringsprogrammet är att systemet med familjeledigheter ska öka barnens välfärd och stödja bägge föräldrarnas möjligheter att delta i såväl vården av barnet som i arbetslivet. Avsikten är att öka den ledighet som är örönmärkt för pappor, göra pappors användning av familjeledigheter smidigare och göra det möjligt att vårda barn i hemmet med hjälp av familjedagpenning längre än för närvarande.
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**, ANM

- e) Indikatorer: Reformen träder i kraft vid ingången av 2013. Effekterna av reformen och uppnåendet av målen granskas två år efter att reformen har satts i kraft.

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

I samband med reformen av lagen om faderskap beaktas bl.a. Europadomstolens avgöranden, enligt vilka övergångsbestämmelserna i den gällande faderskapslagen har lett till kränkningar av skyddet för privat- och familjeliv i situationer där barnet har fötts innan faderskapslagen trädde i kraft.

Undersökningsledare kommer att få utbildning om bestämmelserna kring husrannsakan i samband med att den nya tvångsmedelslagen sätts i kraft.

YTTRANDEFRIHET OCH ÅSIKTSFRIHET

12 §

Yttrandefrihet och offentlighet

Var och en har yttrandefrihet. Till yttrandefriheten hör rätten att framföra, sprida och ta emot information, åsikter och andra meddelanden utan att någon i förväg hindrar detta. Närmare bestämmelser om yttrandefriheten utfärdas genom lag. Bestämmelser om sådana begränsningar i fråga om bildprogram som är nödvändiga för att skydda barn kan utfärdas genom lag.

Handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna är offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar.

Projekt:

39. Brott mot yttrandefriheten

- a) Namn: Brott mot yttrandefriheten
- b) Innehåll: Bedömning av behovet att se över lagstiftningen om brott mot yttrandefriheten på basis av Europeiska människorättsdomstolens avgörandepraxis. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) har meddelat drygt tio domar där Finland anses ha brutit mot artikel 10 i Europakonventionen i frågor som rör kränkning av skyddet för privat- och familjeliv. Finländska domstolar har i sina avgöranden betonat skyddet för privatlivet och hedern, medan Europadomstolen har gett större vikt åt yttrandefriheten.
- c) Rättslig grund: GrL 10 och 12 § , EKMR artikel 8 och 10 och Europadomstolens rättspraxis.
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**
- e) Indikatorer: Arbetsgruppen är tillsatt för perioden 3.10.2011–16.4.2012

SPRÅK OCH KULTUR

17 §

Rätt till eget språk och egen kultur

Finlands nationalspråk är finska och svenska.

Vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk ska tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällsliga behov enligt lika grunder.

Samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Bestämmelser om samernas rätt att använda samiska hos myndigheterna utfärdas genom lag. Rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp ska tryggas genom lag.

Projekt:

40. Presstöd

- a) Namn: Presstöd
- b) Innehåll: Stöd till dagstidningar och nätpublikationer som ges ut på svenska, samiska eller romani samt nyhetstjänster på svenska. Syftet är att främja, befästa och förstärka den kulturella mångfalden och yttrandefriheten.
- c) Rättslig grund: EG:s statsstödsbestämmelser. Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (i fråga om det samiska språket och den samiska kulturen). Styrande lagstiftning: Statsrådets förordning om stöd för tidningspressen
- d) Ansvarigt ministerium: **KM**
- e) Indikatorer: Presstödet samt ändringen av förordningen om stöd för tidningspressen. År 2011 ändrades förordningen så att man kan ansöka om presstöd för att publicera material på samiska i anslutning till en dagstidning som ges ut på finska eller svenska, t.ex. i en nätpublikation eller som bilaga till tidningen.

41. Bättre tillgodoseende av språkliga rättigheter i samband med varningsmeddelanden

- a) Namn: Bättre tillgodoseende av språkliga rättigheter i samband med varningsmeddelanden
- b) Innehåll: Beredning av en lag om varningsmeddelanden. Beredning av en lag om varningsmeddelanden för att tillgodose de språkliga rättigheterna (svenska och samiska) i samband med myndighetsinformation som sänds via radio och TV. I projektet fastställs allmänna kriterier för sändning av varningsmeddelanden.

- c) Rättslig grund: GrL 17 §
- d) Ansvarigt ministerium: **IM**
- e) Indikatorer: En färdig regeringens proposition

42. Främjande av rombefolkningens språkliga rättigheter

- a) Namn: Genomförande av en utredning om tillgodoseendet av romernas grundlagstryggade språkliga rättigheter.
- b) Innehåll: En arbetsgrupp tillsätts för att utreda hur romernas grundlagstryggade rätt att bevara och utveckla sitt språk tillgodoses i lagstiftningen och genomförandet av den.
- c) Rättslig grund: FN:s människorättskonventioner och Europarådets olika avtal såsom ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter. Kommittéerna som övervakar genomförandet av dessa har i flera revideringar påtalat brister när det gäller att tillgodose romernas språkliga och kulturella rättigheter och gett Finland rekommendationer för att åtgärda dem; 17.3 § i grundlagen. Regeringsprogrammet (som ett led i utarbetandet av en nationell språkstrategi fästs särskild vikt vid minoritetsspråkets ställning, däribland romanins).
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**, UKM, SHM, Delegationen för romska ärenden
- e) Indikatorer: Utredningen utarbetas före utgången av år 2013.

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Enligt 17 § grundlagen är finska och svenska Finlands nationalspråk. Lagstiftningen från år 2004 om dessa språk preciserar grundlagen och är uppdaterad, men det finns fortfarande missförhållanden i fråga om hur den efterlevs. I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering har statsrådets kansli tillsatt projektet Nationalspråksstrategin. Projektet grundar sig dels på de åtgärdsförslag som president Ahtisaaris styrgrupp har lagt fram för att de språkliga rättigheterna ska tillgodoses i praktiken, dels på andra undersökningar och utredningar. Syftet är att utarbeta en långsiktig strategi för att utveckla två livskraftiga nationalspråk och att utifrån detta fastställa regeringens åtgärder för regeringsperioden 2011–2015. Förslagen till konkreta projekt för att främja nationalspråken kommer att ingå i strategin. Styrgruppen för nationalspråksstrategin leds av statsminister Jyrki Katainen. Projektet pågår till utgången av 2012. Avsikten är att Nationalspråksstrategin ges i form av ett principbeslut av statsrådet.

Statsrådet lämnar vart fjärde år en berättelse till riksdagen om tillämpningen av språklagstiftningen, tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna och vid behov om andra språkförhållanden. Berättelsen utarbetas vid justitieministeriet. Förutom finska och svenska tas dessutom åtminstone samiska, romani och teckenspråk upp i berättelsen. Nästa berättelse lämnas på våren 2013.

Ett förslag till stimulansprogram för samiskan blir klart i början av 2012. Programmet kommer att innehålla mål och åtgärder för att stimulera de hotade samiska språken. Det hänger samman med regeringsprogrammets mål för att stödja det samiska språket och den samiska kulturen.

INFLYTANDE OCH PÅVERKAN

14 §

Rösträtt och rätt till inflytande

Varje finsk medborgare som har fyllt aderton år har rätt att rösta i statliga val och folkomröstningar. Om valbarhet i statliga val äller vad som särskilt bestäms i denna grundlag.

Varje finsk medborgare och varje i Finland bosatt medborgare i Europeiska unionen som har fyllt aderton år har rätt att rösta vid val till Europaparlamentet enligt vad som bestäms genom lag.

Varje finsk medborgare och varje i Finland stadigvarande bosatt utlänning som har fyllt aderton år har rätt att rösta i kommunalval och kommunala folkomröstningar enligt vad som bestäms genom lag. Om rätten att i övrigt ta del i kommunernas förvaltning bestäms genom lag.

Det allmänna ska främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv.

Projekt:

43. Främjande av allas lika rätt till inflytande; projektet Politiska rättigheter för alla

- a) Namn: Främjande av allas lika rätt till inflytande; (projektet Politiska rättigheter för alla)
- b) Innehåll: Projektet syftar till att kartlägga och hitta lösningar på olika utmaningar och hinder när det gäller att tillgodose rätten till inflytande i praktiken. Avsikten är att reda ut vilka lagstiftningsmässiga och övriga åtgärder som behövs för att säkerställa att alla har lika rätt att delta i samhällelig verksamhet. I projektet beaktas bl.a. rekommendationerna i slutrapporten från Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa OSSE:s valmission. Centrala teman i projektet är underlättande av röstning för funktionshindrade personer, valinformation på lättläst språk, främjande av invandrades rätt att delta bl.a. genom att kartlägga samarbetsmöjligheterna med partiaktörer, kartläggning och undanröjande av hinder för elektroniskt deltagande samt utnyttjande av projektet Plattform för delaktighet som ett medel för kommunal demokrati. Därtill utreds möjligheterna till att främja barns och ungas rätt att delta för att lagstiftningen och policyerna ska bli förenliga med principerna i FN:s konvention. (Bygger på utredningen Barns och ungas deltagande i beslutsfattandet i Finland; Europarådets politikundersökning (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2011:28) och rekommendationerna i den.
- c) Rättslig grund: GrL 14 § och 6.3 §, MP-konventionen, OSSE:s slutrapport 2011, barnkonventionens 12 artikel, allmän kommentar från FN:s kommitté för barnets

rättigheter om genomförandet av artikel 12 och detaljerade anvisningar för tillämpningen av barns deltagande.

- d) Ansvarigt ministerium: **JM**, UKM
- e) Indikatorer: Utarbetande av nödvändiga utredningar före utgången av 2013 och anordnande av ett uppföljningsmöte om OSSE:s slutrapport.

44. Samer, tillgodoseende av rätten till inflytande

- a) Namn: Utveckling av samernas rättigheter som urfolk i synnerhet genom att klargöra lagstiftningen om samernas rätt att delta i beslutsfattandet kring statens mark- och vattenområden som ligger inom samernas hembygdsområde.
- b) Innehåll: Avsikten är att skapa förutsättningar för ratificering av ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk.
- c) Rättslig grund: Regeringsprogrammet, flera rekommendationer av internationella människorättsorgan samt GrUU 1/2010 rd.
- d) Ansvarigt ministerium: **JM**, MM, JSM
- e) Indikatorer: Utveckling av sektorlagstiftningen under 2011–2013.

45. Samer, tillgodoseende av rätten till inflytande

- a) Namn: Utökande av samernas rätt att delta i planeringen av användningen av statens mark- och vattenområden. De nödvändiga bestämmelserna ska fogas till lagstiftningen om Forststyrelsen.
- b) Innehåll: Det föreslås att lagstiftningen om Forststyrelsen ska utökas med bestämmelser enligt vilka Forststyrelsen har till uppgift att i allmänhet främja rennärning, jakt och fiske inom samernas hembygdsområde och att ett separat anslag för detta ändamål ska tas in i statsbudgeten varje år. I lagstiftningen ska också införas bestämmelser om samernas rätt att delta i planeringen av användningen av statens mark- och vattenområden som ligger inom samernas hembygdsområde.
- c) Rättslig grund: Regeringsprogrammet, GrL 14 och 17 §
- d) Ansvarigt ministerium: **JSM**, MM och JM
- e) Indikatorer: Förslagen bereds under 2012 och 2013.

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Justitieministeriet främjar röstningsaktiviteten och medborgarinflytandet med utgångspunkt i principbeslutet om främjandet av demokratin i Finland från den 4 februari 2010 (17/2010) och en demokratipolitisk redogörelse som ska beredas under 2013 och 2014. Delegationen för medborgarsamhällspolitik arbetar i samband med justitieministeriet och har till uppgift att främja samarbetet mellan medborgarsamhället och myndigheterna.

Inom projektet Plattform för delaktighet utvecklas nya elektroniska verktyg och praxis för deltagande och påverkan på det kommunala, regionala och riksomfattande planet. Målet är att öka transparensen i förvaltningen, informera medborgarna om och erbjuda dem effektiva och tillgängliga möjligheter till deltagande samt att sporra olika aktörer i medborgarsamhället till att mötas på webben.

EN TILLFREDSSTÄLLANDE LEVNADSSTANDARD

19 § Rätt till social trygghet

Alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv har rätt till nödvändig försörjning och omsorg.

Genom lag ska var och en garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsförmåga och under alderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare.

Det allmänna ska, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

Det allmänna ska främja vars och ens rätt till bostad och möjligheter att själv ordna sitt boende.

Projekt:

46. Minskning av långtidsbostadslöshet

- a) Namn: Minskning av långtidsbostadslöshet
- b) Innehåll: Målet i enlighet med statsrådets principbeslut om ett program för minskning av långtidsbostadslöshet för åren 2012–2015 är att eliminera långtidsbostadslösheten före 2015, att minska risken för långtidsbostadslöshet genom en effektivare användning av det sociala hyresbostadsbeståndet och genom effektivare åtgärder för att förebygga bostadslöshet. Bostadsbeståndet utökas och nödvändiga tjänster för långtidsbostadslösa och för att förebygga bostadslöshet produceras.
- c) Rättslig grund: GrL 19 §
- d) Ansvarigt ministerium: **MM** och **SHM** samt **JM**, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA), RAY, Brottsförklaringsmyndigheten och de städer där bostadslösheten är störst
- e) Indikatorer: Kontinuerlig uppföljning. Som indikatorer används utvecklingen av antalet långtidsbostadslösa och av antalet bostäder som byggts och anskaffats inom ramen för programmet samt mängden ny stödpersonal som anställts för de projekt som ingår i programmet.

47. Bättre boende och anslutande tjänster för utvecklingsstörda

- a) Namn: Bättre boende och anslutande tjänster för utvecklingsstörda
- b) Innehåll: Målet i enlighet med statsrådets principbeslut om ordnande av boende och anslutande tjänster för utvecklingsstörda åren 2010–2015 är att möjliggöra ett individuellt boende för utvecklingsstörda personer i syfte att stärka deras delaktighet och jämlikhet i den sociala gemenskapen och samhället. Antalet institutionsplatser minskas och möjligheter skapas för vuxna utvecklingsstörda att flytta från barndomshemmet genom att ta fram boendelösningar som motsvarar de utvecklingsstördas behov och önskemål och genom att erbjuda individuella tjänster och individuellt stöd.
- c) Rättslig grund: Artikel 19 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD); 9 och 19 § i Finlands grundlag.
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**, **MM** och **UKM**; Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (**ARA**), **RAY**, **THL** och Kommunförbundet
- e) Indikatorer: Kontinuerlig uppföljning. Som indikatorer används antalet bostäder som byggts och anskaffats, minskningen av antalet institutionsplatser samt antalet klienter inom serviceboende för personer med svår funktionsnedsättning och utvecklingen av antalet.

48. Förebyggande av koncentrerat boende bland invandrare

- a) Namn: Förebyggande av koncentrerat boende bland invandrare
- b) Innehåll: Projektet PAKE genomförs i syfte att utreda och utveckla modeller för att förebygga att boende bland personer med invandrarbakgrund koncentreras.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: **IM** och **MM**
- e) Indikatorer: Utredning om mekanismerna bakom boendekarriärer

MÄNNISKOVÄRDIGT ARBETE

18 §

Näringsfrihet och rätt till arbete

Var och en har i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna ska sörja för skyddet av arbetskraften.

Det allmänna ska främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelser om rätten till sysselsättningsfrämjande utbildning utfärdas genom lag.

Ingen får avskedas från sitt arbete utan laglig grund.

Projekt:

49. Samhällsgaranti för unga

- a) Namn: Samhällsgaranti för unga
- b) Innehåll: Enligt regeringsprogrammet för Jyrki Katainens regering ska alla unga under 25 år och nyutexaminerade under 30 år erbjudas en arbets-, praktik-, studie-, ungdomsverkstads- eller rehabiliteringsplats senast inom tre månader från det att arbetslösheten börjat. ANM, UKM, SHM och arbetsmarknadsorganisationerna medverkar i arbetsgruppen Samhällsgarantin för unga som inledde sin verksamhet i september och leds av ANM. Arbetsgruppen bereder förslag till de resurser och åtgärder som ska bidra till att fullständigt genomföra samhällsgarantin för unga från och med ingången av 2013.
- c) Rättslig grund: GrL 18 §, internationella konventioner om främjande av sysselsättningen, bl.a. ILO:s konvention nr 122
- d) Ansvarigt ministerium: ANM (ordf. för arbetsgruppen), SHM, UKM, arbetsmarknadsorganisationerna, Folkpensionsanstalten, Kommunförbundet, Företagarna i Finland rf, Allians rf, försvarsförvaltningen
- e) Indikatorer: Genomförandet av samhällsgarantin för unga har hittills följts upp med hjälp av följande indikatorer:
 - Flödet till över tre månaders arbetslöshet bland unga arbetslösa arbetssökande
 - Antalet planer för arbetssökande och deras kvalitet
 - Aktiveringsgrad
 - Antalet unga vid olika kontor
 - Kundrespons: riksomfattande kundtjänst, kontorsspecifik insamling, enkäter och kundråd
 - Utvärderingsstudier såsom ”Ryhtiä ja ruutia nuorten palveluun” från 2007

50. Utredning och utveckling av förändringstrender i samband med hur arbetskraften används och under vilka former arbetet utförs, bl.a. ur ett jämställdhetsperspektiv

- a) Namn: En arbetsgrupp som tillsatts på basis av regeringsprogrammet för att utreda och utveckla förändringstrender i samband med hur arbetskraften används och under vilka former arbetet utförs. De olika sätten att använda arbetskraften bedöms bl.a. som en jämställdhetsfråga.
- b) Innehåll: Ett förvaltningsövergripande utrednings- och utvecklingsprojekt som ska klarlägga förändringstrender och strukturförändringar på arbetsmarknaden och inom företagsverksamheten samt utvärdera deras konsekvenser för olika former av arbete och sätt att använda arbetskraften (bl.a. visstidsarbete, deltidsarbete, hyrd arbetskraft och arbetstidsfrågor).
- c) Rättslig grund: GrL 6 §, internationella konventioner om jämställdhet och EU-direktiv.
- d) Ansvarigt ministerium: **ANM** och **SHM**; intressentgrupper FM, EK, Företagarna i Finland, Kommunala arbetsmarknadsverket, Kyrkans arbetsmarknadsverk, FFC, STTK, Akava, TEKES, Arbetshälsoinstitutet, Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut, samarbetsgruppen för självsysselsatta, Näringslivets forskningsinstitut.
- e) Indikatorer: Arbetsgruppens verksamhetsperiod tar slut 31.03.2012. Utifrån utredningarna och bedömningarna fattas ett trepartsbeslut om nödvändiga fortsatta åtgärder, som även kan bestå av lagändringar.

51. Företagens samhällsansvar och främjande av ansvarsfull offentlig upphandling

- a) Namn: Utvidgning av webbverktyget CSR-kompassen till att omfatta främjande av ansvarsfull offentlig upphandling
- b) Innehåll: Målet är att främja iakttagandet av sociala krav i den offentliga upphandlingen för att tillgodose de grundläggande och mänskliga rättigheterna för dem som arbetar i leveranskedjorna. Upphandlingslagen ger möjlighet till att iaktta sociala krav, men hittills har detta inte utnyttjats i någon större utsträckning i Finland. Detta beror delvis på osäkerhetsfaktorer när det gäller att tolka lagstiftningen och delvis på att det är en ny aspekt. Idén bakom webbverktyget är att åskådliggöra begreppet ansvarsfull upphandling och att ge de upphandlande enheterna lätthanterliga redskap för att agera ansvarsfullt och följa upp verksamheten.
- c) Rättslig grund: ILO:s konventioner om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering, organisationsfrihet och organisationsrätt (nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182), artikel 32 i FN:s konvention om barnets rättigheter, tillverkningslandets arbetarskyddslagstiftning och gällande arbetslagstiftning, inklusive lagar om minimilön och social trygghet.
- d) Ansvarigt ministerium: **ANM**, den beredande arbetsgruppen inkluderade representanter för Finnwatch, Företagarna i Finland och Hansel Ab. Under beredningen hörs dessutom representanter för kommunsektorn och medborgarorganisationerna.
- e) Indikatorer: Webbverktyget uppskattas vara färdigt i början av 2012.

52. Utveckling av socialvårdslagstiftning och ett servicesystem som ökar deltagandet i arbetslivet

- a) Namn: Projekt för att öka deltagandet i arbetslivet
- b) Innehåll: Stödjande och främjande av begränsat arbetsföra personers deltagande i arbetslivet. En utredning av hur socialvårdens servicesystem som stöder deltagandet i arbetslivet är uppbyggt och av lagstiftningen som helhet samt av de incitament som ges kunderna i servicesystemet. En arbetsgrupp är tillsatt för perioden 16.1.2012–31.12.2013.
- c) Rättslig grund: Regeringsprogrammet, GrL 6 § och ILO:s konvention nr 111
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**, ANM, UKM + intressentgrupperna, arbetsmarknadsorganisationerna
- e) Indikatorer: Tillsättande av en arbetsgrupp, en färdig utredning

53. Beredning av ratificeringen av ILO:s konvention om arbete till sjöss

- a) Namn: Beredning av ratificeringen av ILO:s konvention om arbete till sjöss
- b) Innehåll: Målet är att förbättra arbetsvillkoren och arbetsförhållandena för sjöpersonalen såväl globalt som i Finland genom att ratificera ILO:s konvention nr 186 om arbete till sjöss från år 2006.
- c) Rättslig grund: ILO:s konvention nr 186 främjar människovärdigt arbete inom världens handelsflottor.
- d) Ansvarigt ministerium: **ANM**, Finlands ILO-delegation, med representanter för bl.a. SHM, UM, FM och arbetsmarknadens centralorganisationer, eventuellt även delegationen för sjömansärenden.
- e) Indikatorer: Regeringen planerar att lämna en proposition till riksdagen under 2012.

54. Utredning av förutsättningarna för att ratificera ILO:s konvention nr 189 om hushållsarbete (från 2011)

- a) Namn: Utredning av förutsättningarna för att ratificera ILO:s konvention om hushållsarbete
- b) Innehåll: Målet är att främja människovärdiga arbetsförhållanden för hushållsarbete på en global nivå. Utveckling av arbetsförhållandena för personer som utför hushållsarbete, inklusive invandrare.
- c) Rättslig grund: GrL 18 §
- d) Ansvarigt ministerium: **ANM**, Finlands ILO-delegation
- e) Indikatorer: Regeringen lämnar antingen en proposition till riksdagen om att ratificera konventionen eller en utredning om förutsättningarna för att ratificera den. Frågan bereds under 2012.

55. Främjande av sysselsättning och företagande bland invandrare

- a) Namn: Främjande av sysselsättning och företagande bland invandrare
- b) Innehåll: Enligt regeringsprogrammet ska invandrarnas förankring i det finländska arbetslivet stärkas. Som ett led i denna målsättning överfördes integrationsfrågorna från inrikesministeriet till arbets- och näringsministeriet i början av 2012. Målet

- är att halvera arbetslösheten bland invandrare och öka sysselsättningsgraden under regeringsperioden. Statsrådet godkänner statens program för integrationsfrämjande.
- c) Rättslig grund: GrL 18 §, internationella konventioner om främjande av sysselsättningen, bl.a. ILO:s konvention nr 122
 - d) Ansvarigt ministerium: **ANM**, UKM, SHM, IM
 - e) Indikatorer: Sysselsättningsfrämjande åtgärder för invandrare inkluderas i samtliga arbetskraftspolitiska projekt under regeringsperioden (samhällsgarantin för unga, rekryterings- och tutorprogrammet för offentliga sektorn, företagarprogrammet och programmet för minskning av långtidsarbetslöshet). Invandrarnas behov tas i beaktande när arbets- och näringsbyråernas tjänster förnyas och när lagen om offentlig arbetskraftsservice reformeras. Tjänsterna utformas också med hänsyn till möjligheten till företagande. Möjligheterna till att införa arbetstränare och arbetshandledare för invandrare på arbetsplatserna utreds. Särskild uppmärksamhet ägnas åt grupper med låga sysselsättningsgrader, såsom unga och kvinnliga invandrare. Samarbetet mellan arbets- och näringsbyråerna och kommunerna förbättras. Den övergripande integrationspolitik som utgår från metropolpolitiken för huvudstadsregionen fortsätter. Mångfalden i arbetslivet utvecklas.

56. Beaktande av mångfald i rekryteringsmålen och mottagandet av praktikanter

- a) Namn: Beaktande av mångfald i rekryteringsmålen och mottagandet av praktikanter
- b) Innehåll: Mångfalden på arbetsplatserna inom den offentliga förvaltningen ökas, särskilt inom inrikesförvaltningen och säkerhetssektorn. Projektet AFRO 3 genomförs.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §, rekommendationer bland annat ECRI
- d) Ansvarigt ministerium: **ANM**, IM och övriga ministerier
- e) Indikatorer: Personalstrukturen. Slutrapport från projektet AFRO och en projektutvärdering utförd av en extern aktör.

57. Modellen för mångfaldsengagemang (Diversity Charter)

- a) Namn: Modellen för mångfaldsengagemang (Diversity Charter)
- b) Innehåll: Målet är att skapa en permanent verksamhetsmodell för att främja ledningen av mångfald vid finländska företag och andra organisationer som ett led i projektet YES5. Med hjälp av verksamhetsmodellen uppmuntras företag och andra organisationer till att frivilligt förbinda sig att främja arbetssätt som ökar mångfalden bland personalen och kunderna och deras lika möjligheter samt till att iaktta principerna för icke-diskriminering, inklusive mångfald i rekryteringen. Målet är att göra det lättare för organisationer att informera om sitt mångfaldsarbete och hur de främjar mångfalden samt att öka den strategiska planeringen och utvecklingen av mångfaldsledning i organisationerna som en del av deras sociala ansvar.
- c) Rättslig grund: GrL 6 och 18 §
- d) Ansvarigt ministerium: **ANM**
- e) Indikatorer: Organiserings- och finansieringsplan för verksamhetsmodellen (genomförbarhet och grad av konkretion); antal och typ av organisationer som förbundit sig till modellen vid utgången av 2012; omfattningen av och kvaliteten på informationsverksamheten; aktörsnätverkets omfattning, aktivitet och respons (Obs. Projektet utvärderas också av en extern aktör under 2012)

58. Utredning över anlitandet av utländsk arbetskraft

- a) Namn: Beställning av en utredning över anlitandet av utländsk arbetskraft
- b) Innehåll: Regeringsprogrammet förutsätter att det görs en utredning över hur utländsk arbetskraft används, hur regleringen av detta fungerar och vilka brister som finns i systemet. Utvärderingen gäller bl.a. brister i fråga om utländska arbetstagares ställning och hur arbetsvillkoren iakttas, i synnerhet när det gäller utsända arbetstagare. Samtidigt bedöms eventuella lösningar för att trygga utländska arbetstagares rättigheter.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: ANM låter göra utredningen under 2012. Eventuella fortsatta åtgärder bereds i samarbete med arbetsmarknadsorganisationerna.
- e) Indikatorer: En bedömning av fortsatta åtgärder på basis av utredningen, som görs år 2012. Utifrån den fattas ett separat beslut om behovet att utveckla lagstiftningen eller praxis. I enlighet med regeringsprogrammet bereder man utgående från utredningen, inom gränserna för vad som är möjligt enligt EU-lagstiftningen, en skyldighet för arbetsgivaren att innan arbetstagare sänds ut göra en anmälan till myndigheterna i Finland om de utsända arbetstagarna, och en skyldighet för utländska arbetsgivare verksamma i Finland att registrera sig i Finland.

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Den internationella arbetsorganisationen ILO:s definition av människovärdigt arbete omfattar rätt att organisera sig fackligt, rätt till kollektiva förhandlingar, förbud mot tvångsarbete och barnarbete, lika lön för lika arbete för kvinnor och män samt förbud mot diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning. I definitionen ingår även tryggad sysselsättning, dialog mellan arbetsmarknadens parter, rättvisa arbetsvillkor, säkra arbetsförhållanden och social trygghet.

Den kommitté av oberoende experter som övervakar ILO:s konventioner har till följd av observationer i samband med regeringens och de finländska arbetsmarknadsorganisationernas rapporter kommit med flera tilläggsfrågor i synnerhet angående konventionen om lika lön och konventionen om diskriminering. Man har begärt ytterligare information om likalönsprogrammet, lönerna för kvinnor i arbets- och tjänsteförhållanden på viss tid i synnerhet inom den offentliga sektorn samt om utvecklingen av lönesystemet inom den offentliga sektorn. I samband med konventionen om diskriminering har expertkommittén begärt tilläggsutredningar om reformen av lagen om likabehandling, ställningen för kvinnor i arbets- eller tjänsteförhållanden på viss tid som tar ut familjeledighet, könsfördelningen på arbetsmarknaden, etnisk diskriminering, samebefolkningens yrkesutbildning samt om åtgärder för att förebygga diskriminering av romer, rysktalande invandrare och somalier och deras marginalisering på arbetsmarknaden. Närmare information begärdes också om antalet diskrimineringsrelaterade arbetarskyddsgranskningar. I anslutning till konventionen om sysselsättningspolitik ville expertkommittén ha mer information om hur sysselsättning- en bland ungdomar och äldre främjas.

Som exempel på projekt i denna handlingsplan som fokuserar på att främja människovärdigt arbete kan bl.a. nämnas revideringen av bestämmelserna om likabehandling som ett led i totalreformen av lagen om likabehandling, med beaktande av EU-direktiven om bekämpning av etnisk diskriminering och arbetsdiskriminering samt ILO:s konventioner, i synnerhet konvention nr 111, och övriga internationella avtal om diskriminering i arbetslivet.

Även projektet för att granska anställningar på viss tid och deltid ur ett jämställdhetsperspektiv hänger samman med såväl EU:s jämställdhetsregler som med genomförandet av FN:s och ILO:s konventioner. Samhällsgarantin för unga är ett svar på den utmaning som dagens ungdomsarbetslöshet innebär och hänger även ihop med den grundlagsenliga rätten till arbete.

Särskilda åtgärder för att invandrarna ska integreras och komma ut på arbetsmarknaden behövs, eftersom arbetslösheten bland utlänningar enligt Statistikcentralens sysselsättningsstatistik för år 2009 var 23,8 procent och sysselsättningsgraden 49,3 procent. Arbetslösheten bland utländska kvinnor var 26,4 procent och sysselsättningsgraden 43,3 procent. Arbetslösheten bland unga invandrare var 25 procent. I handlingsplanen ingår ett projekt för beaktande av mångfald i rekryteringen inom inrikesministeriets förvaltningsområde. Det är önskvärdt att prioriteringen fortsätter i samarbete med Kommunförbundet, ministerierna och ämbetsverken så att de förpliktelser som gäller främjande av mångfald ska utsträckas till samtliga diskrimineringsgrunder.

Ratificeringen av ILO:s konvention om arbete till sjöss påskyndar konventionens internationella ikraftträdande och en omfattande ratificering och bidrar således till människovärdiga arbetsförhållanden på handelsfartyg världen över. Utredningen av förutsättningarna för att ratificera ILO:s konvention om hushållsarbete och en eventuell ratificering syftar likaså till att trygga människovärdiga arbets- och boendeförhållanden för hushållsarbetare, av vilka en stor del är invandrare.

Revideringen av lagstiftningen om likabehandling i arbetslivet och främjandet av jämställdhet i arbetslivet, inklusive lika lön, är ytterligare ett steg mot att uppnå målet med människovärdigt arbete.

Regeringens åtskilliga andra åtgärder för att främja sysselsättningen, kompetensutvecklingen hos arbetskraften, rättvisa arbetsvillkor och arbetsförhållande kan också räknas som insatser för människovärdigt arbete.

KULTUR OCH UTBILDNING

16 § Kulturella rättigheter

Alla har rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning.
Bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag.

Det allmänna ska, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv.

Vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet är tryggad.

Projekt:

59. Stöd för att utveckla elevernas emotionella och sociala kompetens

- a) Namn: Stöd för att utveckla elevernas emotionella och sociala kompetens.
- b) Innehåll: Värdegrunden för den allmänbildande utbildningen är mänskliga rättigheter, jämlikhet och demokrati samt förståelse för kulturell mångfald. Skolan tvingas hantera de utmaningar som ett differentierat och mer ojämlikt samhälle medför. Barn och unga har rätt till en trygg uppväxt- och studiemiljö. I och med att toleransen inte har utvecklats i önskad riktning under de senaste åren, bör man utveckla förståelsen för olikheter och förbättra likabehandlingen av alla individer. I skolornas verksamhet bör tonvikten ligga på delaktighet, välbefinnande, säkerhet och respekt för andra människor. Därtill är det viktigt att förebygga mobbning, diskriminering och rasism. Antimobbningsprogrammet KiVa Skola tillämpas redan nu i 2500 grundskolor. Skolans roll som utvecklare av elevernas emotionella och sociala kompetens förstärks och elevernas och studerandenas delaktighet och samhörighet stöds. Effektivare åtgärder för att minska mobbningen vidtas och särskild uppmärksamhet ägnas åt rasistisk diskriminering. Mera umgänges- och toleransfostran i skolornas verksamhet.
- c) Rättslig grund: EMRK 14 artikeln, GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: **UKM**
- e) Indikatorer: Ingår i planen för utveckling av utbildningen och forskningen 2011–2016, följs upp som en del av uppföljningen av regeringsprogrammet inkl. halvtidsöversikten

60. Främjande av lika möjligheter för alla barn och unga (inkl. dem som tillhör minoritetsgrupper, lever i fattigdom eller löper risk att marginaliseras) att utöva hobbyer och delta i konst-, kultur-, motions- och ungdomsverksamhet

- a) Namn: Främjande av lika möjligheter för alla barn och unga (inkl. dem som tillhör minoritetsgrupper, lever i fattigdom eller löper risk att marginaliseras) att utöva hobbyer och delta i konst-, kultur-, motions- och ungdomsverksamhet.
- b) Innehåll: Förbättring av barns och ungas möjligheter att delta i fritidsverksamhet som är socialt stärkande och av hög kvalitet för att förebygga marginalisering. Särskild uppmärksamhet ägnas åt barn och unga som tillhör minoritetsgrupper samt åt regional jämlikhet och jämställdhet mellan pojkar och flickor. Åtgärderna genomförs inom ramen för regeringens barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogram 2012–2015 och med hjälp av de statsbidrag som beviljas på basis av det.
- c) Rättslig grund: ESK-konventionen artikel 10, EKMR artikel 14, FN:s konvention om barnets rättigheter, GrL 6 §, ungdomslagen
- d) Ansvarigt ministerium: **UKM**
- e) Indikatorer: Följs upp som en del av uppföljningen av barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogrammet med hjälp av de indikatorer som ingår i det. Projektet pågår hela regeringsperioden, men det finns möjlighet till en halvtidsöversikt i fråga om de nämnda indikatorerna efter 2013.

61. Utveckling av arbetet för likabehandling och icke-diskriminering i läroanstalterna

- a) Namn: Utveckling av arbetet för likabehandling och icke-diskriminering i läroanstalterna
- b) Innehåll: Ett utbildningsprogram för likabehandling och icke-diskriminering genomförs i läroanstalter på olika utbildningsstadier (läroanstalter inom säkerhetsbranschen och övriga) som en del av kampanjen YES 5.
- c) Rättslig grund: GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: **IM** i samarbete med försvarsministeriet
- e) Indikatorer: Genomförande av utbildningsprogrammet

62. Tolerans som en del av skolornas klubbverksamhet

- a) Namn: Tolerans som en del av skolornas klubbverksamhet
- b) Innehåll: Klubbverksamheten i skolorna etableras under regeringsperioden genom fortsatt statlig finansiering. Toleransfostran integreras i klubbverksamheten. Målet är att främja en tolerant atmosfär i skolorna, förebygga rasistiska attityder och öka den kulturella medvetenheten. Målet är dessutom att fungera som extra resurs för lärarna i frågor kring tolerans och att hjälpa dem att hantera frågorna vid behov.
- c) Rättslig grund: EMRK artikel 14, GrL 6 §
- d) Ansvarigt ministerium: **UKM**, Utbildningsstyrelsen
- e) Indikatorer: Uppnåendet av målet och verksamhetens kvalitet utreds genom en årlig uppföljningsenkät.

63. Främjande av olika befolkningsgruppers (inkl. människor som tillhör minoritetsgrupper, lever i fattigdom eller löper risk att marginaliseras samt äldre) deltagande i konst-, kultur-, motions- och ungdomsverksamhet.

- a) Namn: Främjande av olika befolkningsgruppers (inkl. människor som tillhör minoritetsgrupper, lever i fattigdom eller löper risk att marginaliseras samt äldre) deltagande i konst-, kultur-, motions- och ungdomsverksamhet.
- b) Innehåll: Riktlinjer och åtgärdsförslag bereds och genomförs för att främja tillgänglig och mångfaldig konst och kultur utifrån förslag från den arbetsgrupp som tillsatts för ändamålet. Åtgärderna i detta projekt riktar sig i första hand till språkliga och kulturella minoriteter (bl.a. samer, romer, invandrare och teckenspråkiga personer) samt personer med funktionsnedsättning. Bidrag riktas till idrottsföreningar för att utveckla och genomföra modeller som gör det möjligt för mindre bemedlade familjer att delta i idrottsverksamhet.
- c) Rättslig grund: ESK-konventionen artikel 10, EKMR artikel 14, GrL 6, 16 och 17 §
- d) Ansvarigt ministerium: **UKM**
- e) Indikatorer: Separata utredningar, information ur systemet för uppföljning av diskriminering (IM, pågår). Projektet pågår hela regeringsperioden, men det finns möjlighet till en halvtidsöversikt efter 2013.

64. Främjande av integrationen (dubbelriktad) av invandrare med hjälp av konst, kultur, motion och ungdomsarbete

- a) Namn: Främjande av integrationen (dubbelriktad) av invandrare med hjälp av konst, kultur, motion och ungdomsarbete
- b) Innehåll: Integrationen av invandrare i det finländska samhället och å andra sidan majoritetsbefolkningens förmåga att fungera i ett mer mångkulturellt samhälle förbättras med hjälp av konst, kultur, motion och ungdomsarbete. Ett prioriterat område är invandrarkvinnor och invandrarflickor. Verksamheten främjas i huvudsak genom att stödja verksamhet som bidrar till integrationen av invandrare genom resursstyrning av medborgarverksamheten och informationsstyrning. Vilken typ av verksamhet som stöds och vilka bidrag som beviljas beror i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets riktlinjer på huruvida inklusionsprincipen iakttas och om verksamheten leder till växelverkan mellan invandrarna och den inhemska befolkningen.
- c) Rättslig grund: EKMR artikel 14, GrL 6 och 17 § samt integrationslagen, idrottslagen och ungdomslagen
- d) Ansvarigt ministerium: **UKM** med underlydande förvaltning samt medborgarorganisationerna
- e) Indikatorer: separata utredningar (i fråga om motion t.ex. Stiftelsen för främjande av idrott och folkhälsa Likes), integrationsindikatorer (under beredning, IM) samt mängden beviljade statsunderstöd och deras kvalitet. Projektet pågår hela regeringsperioden, men det finns möjlighet till en halvtidsöversikt i fråga om de nämnda indikatorerna efter 2013.

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Statsrådet godkände den 15 december 2011 en plan för utveckling av utbildningen och forskningen för 2011–2016 som undervisnings- och kulturministeriets riktlinjer för utbildnings- och vetenskapspolitiken grundar sig på, även i fråga om denna handlingsplan.

I planen betonas jämlikhet inom utbildningen på alla stadier. Målet är att minska skillnader mellan könen och regionala skillnader i fråga om kompetens och utbildning samt skillnader i hur man deltar i utbildning beroende på socioekonomisk bakgrund. För att uppnå målet bereder undervisnings- och kulturministeriet ett åtgärdsprogram för jämlikhet som täcker alla utbildningsstadier, och som statsrådet godkänner före utgången av 2012. Programmet stärker varje individs möjligheter till inläring samt till utveckling av kreativitet, kunnande och olika begåvningar. Programmet motarbetar könsmässig segregering inom utbildningen och främjar genusmedvetenhet i utbildningen. Ett forskningsprojekt inleds till stöd för åtgärdsprogrammet.

Den 8 december 2011 godkände statsrådet som principbeslut ett barn- och ungdomspolitiskt utvecklingsprogram för åren 2012–2015. Det riksomfattande programmet är en av insatserna för att uppnå regeringsprogrammets mål om att minska fattigdomen, ojämlikheten och marginaliseringen. Konkreta mål i programmet är bl.a. att främja jämlika möjligheter till fritidsaktiviteter och att motarbeta rasism bland ungdomar.

Att alla befolkningsgrupper kan delta i kultur-, motions- och ungdomsverksamhet och har tillgång till fritidsaktiviteter ska betraktas som ett allmänt mål som förebygger marginalisering och främjar jämlikhet och jämställdhet.

Försvarsmakten deltar i det tväradministrativa programmet för att minska våld mot kvinnor som godkändes av ministergruppen för regeringens program för den inre säkerheten i juni 2010. I programmet för den inre säkerheten fastställs att man inom försvarsförvaltningen ska se över möjligheten att införa ett utbildningsavsnitt om förebyggande av våld mot kvinnor i beväringens utbildnings grundutbildningsperiod och att utbilda nyckelpersoner för detta ändamål. Inom försvarsmakten har frågan tagits upp i samband med genomförandet av rekommendationerna i rapporten över den finländska värnplikten och reformen av försvarsmakten. Huvudstaben planerar att inkludera ett avsnitt om förebyggande av våld mot kvinnor i den utbildning om jämlikhet och jämställdhet som ges under beväringens utbildnings grundutbildningsperiod. Utbildningens innehåll och utbildningen av utbildare planeras vid huvudstaben i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd och Västöliitto. Målet är att pilottesta lektioner om förebyggande av våld mot kvinnor för rekryterna i kontingent 2/2012. Efter att erfarenheter från pilottesterna har samlats in och att utbildarna har utbildats görs lektionerna till en ordinarie del av grundutbildningen.

HÄLSA, VÄLFÄRD OCH MILJÖ

19.3 §

Det allmänna ska, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa.

Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

Projekt:

65. Förbättring av hjälpen och stödtjänsterna för offer för sexuellt våld och våld i nära relationer

- a) Namn: Förbättring av ställningen för personer som utsatts för sexuellt våld och våld i nära relationer, inkl. bättre metoder för att ingripa mot våld som personer i utsatt ställning utsatts för.
- b) Innehåll: Ett stödnätverk med låg tröskel skapas för att kunna ge stöd och hjälp till offren. Rådgivning med låg tröskel utvecklas och etableras och invandrare hänvisas till service med beaktande av frågor om våld mot kvinnor. Lågtröskelservice för kvinnor och flickor som blivit utsatta för sexuellt våld utvecklas i hela landet. Serviceenheter och kompetenscenter som är specialiserade på att förebygga familjevåld och sexuellt våld skapas. Genom sitt specialkunnande kan dessa utbilda olika anställda till att främja förebyggande verksamhet och att identifiera fenomenet samt till att lära räddningspersonal att ta hänsyn till offrens särskilda behov.
- c) Rättslig grund: Bl.a. rekommendationerna av övervakningskommittéer för internationella människorättskonventioner, särskilt CEDAW. I regeringsprogrammet: målen om att utveckla tjänster för dem som utsatts för familjevåld och våld i nära relationer samt sexuellt våld, att säkerställa en obruten vårdkedja för dem som utsatts för sexuellt våld och om en bättre identifiering av våld som riktas mot sårbara grupper.
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**, ANM, IM, Institutet för hälsa och välfärd, kommuner, församlingar, organisationer
- e) Indikatorer: Åtgärderna ingår i programmet för att minska våld mot kvinnor (–2015). Målgruppen för programmet är våldsoffer, men i synnerhet kvinnor. Programmet fokuserar på särskilda behov när det gäller att tillhandahålla tjänster för personer i utsatt ställning. Till dessa hör bl.a. invandrare, funktionshindrade och andra minoriteter samt äldre människor. Vid utvecklingen av tjänster bör uppmärksamhet ägnas åt tillgången på service och behoven av service hos offren, men även hos förövarna och barn som bevittnat våld.

66. Mentalvårdstjänster för barn och unga

- a) Namn: Barns och ungas rätt till nödvändiga mentalvårdstjänster
- b) Innehåll: Projektet syftar till att tillgodose barns och ungas lika rätt till psykisk hälsovård som ges enligt individuella behov, i rätt tid och på en lämplig nivå i service-systemet. I dagsläget finns det både regionala och kvalitetsmässiga skillnader i tillgången på denna service. Projektet stöder beredningen av regionala och yrkes- och sektorövergripande servicenätverksmodeller.
- c) Rättslig grund: GrL 6 och 19 §
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM** (grundläggande hälsovård; socialförvaltning/dagvård, barnskydd, familjerådgivningar; specialiserad sjukvård). Övriga ministerier: **UKM** (skolor, läroanstalter), **JM**, **IM** (rätten till snabb krisvård för barn och unga som utsatts för brott, t.ex. sexualbrott eller misshandel, utan att polisutredningen eller rättsväsendets funktioner störs); Övriga intressentgrupper: tredje sektorn (t.ex. Mannerheims barnskyddsförbund, mödrahem och skyddshem osv.)
- e) Indikatorer: Antalet regionala servicenätverksmodeller och utfallet av vårdgarantin.

67. De äldres ställning

- a) Namn: Lagen om tryggnad av tillgången till social- och hälsovårdstjänster för äldre personer
- b) Innehåll: En lag om tryggnad av tillgången till social- och hälsovårdstjänster för äldre personer stiftas. Den bärande tanken i lagutkastet är att ordna tjänster så att de äldre har möjlighet att leva ett värdigt liv. Tjänsterna ska basera sig på uppgifter om klientens behov, och verksamheten ska vara klientcentrerad, av hög kvalitet och trygg. En äldre persons rätt till socialservice ska i högre grad än tidigare bindas till en utredning av behovet av tjänster och den klientplan som utarbetas utgående från detta. Ett beslut om tillgången till tjänsterna ska fattas inom tre månader efter att ansökan lämnats in. En äldre person ska ha rätt till den vård och rehabilitering inom socialservicen som fastställs i klientplanen. Tillgången till hälso- och sjukvård regleras även i fortsättningen i hälso- och sjukvårdslagen. Den starkare rätten till tjänster ska inte vara begränsad enbart till omvårdnad dygnet runt. Stöd ska också ges för bistånd till en äldre person i de dagliga sysslor som utförs i eller utanför personens hem och som personen inte klarar av utan stöd av någon annan person. För en äldre person ska en ansvarig arbetstagare utses för att samordna hela servicehelheten och bära det allmänna ansvaret för att den äldre personen får de tjänster som antecknats i service- och vårdplanerna. Den ansvarige arbetstagaren ska vid behov ge handledning och rådgivning som hänför sig till social- och hälsovården samt hjälpa till vid problem med tillgången till tjänster och annan social trygghet. Enligt lagutkastet ska anställda inom social- och hälsovården som arbetar med äldre personer för sin del ska säkerställa servicens kvalitet. Om en anställd lägger märke till eller får vetskap om ett missförhållande eller ett hot om ett missförhållande i servicen, ska denne omedelbart anmäla detta till den ansvariga personen i verksamhetsenheten och den myndighet som ansvarar för social- och hälsovården i kommunen, såsom socialdirektören. Anmälningsskyldigheten ger möjlighet till en ny förebyggande form av övervakning. Dessutom stöder de tidsfrister som anges i utkastet den laglighetsövervakning som utförs av regionförvaltningsmyndigheterna. I och med lagen får dessutom äldreråden en starkare ställning när det gäller att göra de äldres

röst hörd i allt slags beslutsfattande som rör dem. Kommunerna ska åläggas en skyldighet att tillsätta ett äldreråd som följer upp och påverkar beslutsfattandet inom olika sektorer i kommunen.

- c) Rättslig grund: Regeringsprogrammet, GrL 6 och 19 §
- d) Ansvarigt ministerium: **SHM**, centrala intressentgrupper: Finlands Kommunförbund, kommunerna, Institutet för hälsa och välfärd, Valvira, regionförvaltningsverken, tredje sektorn
- e) Indikatorer: Lagens ikraftträdande, iakttagande av tidsfristerna i lagen

Andra projekt och annan relaterad verksamhet:

Våld som riktas mot kvinnor och våld i nära relationer är fortfarande allvarliga människorättsproblem i Finland. Som part i internationella människorättskonventioner har Finland förbundit sig att vidta åtgärder för att förhindra våld mot kvinnor. Programmet för att minska våld mot kvinnor (–2015) är ett viktigt redskap för att förebygga våld och utveckla servicen för våldsoffer.

Enligt lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992) ska statsrådet vart fjärde år fastställa ett nationellt utvecklingsprogram för social- och hälsovården som överensstämmer med regeringens beslut om statsfinanserna. Programmet Kaste är social- och hälsovårdsministeriets lagstadgade strategiska styrmedel för att leda social- och hälsovårdspolitiken under de närmaste åren. I programmet kan även ingå sådana viktiga mål och åtgärdsrekommendationer som riktar sig till statens central- och regionalförvaltning inom social- och hälsovården och som gäller genomförandet av programmet, om de är motiverade med tanke på genomförandet av en ändamålsenlig kommunal social- och hälsovård. Det nya Kaste-programmet godkändes av statsrådet i februari 2012.

Programmet binder samman regeringsprogrammet och styrningen av lagstiftning, resurser och växelverkan enligt social- och hälsovårdsministeriets strategi. Delegationen för social- och hälsovården och ledningsgruppen under den samt fem regionala ledningsgrupper ansvarar för beredningen och genomförandet av programmet.

Kaste-programmet syftar till att minska skillnaderna i välfärd och hälsa och att social- och hälsovårdens strukturer och tjänster ska ordnas klientorienterat. Fokus förflyttas från att ta hand om problem till att aktivt främja fysiskt, mentalt och socialt välmående och till att förebygga problem inom hela befolkningen.

Kaste-programmet består av sex delprogram och av lagstiftningsreformer och rekommendationer i anslutning till dem. Delprogrammen är:

- I Riskgruppernas möjligheter till delaktighet, välfärd och hälsa förbättras,
- II Tjänsterna för barn, unga och barnfamiljer förnyas,
- III Struktur och innehåll i tjänsterna för äldre förnyas,
- IV Servicestrukturen och primärservicen förnyas,
- V Information och informationssystem omformas till stöd för klienter och fackfolk, och
- VI Genom ledarskap stöds förnyandet av servicestrukturen och välbefinnandet i arbetet.

Statsunderstöden för utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården stödjer uppnåendet och genomförandet av målen. Varje år finns 17,5 miljoner euro till förfogande för projektfinansiering, totalt ca 70 miljoner euro för åren 2012–2015.

20 § Ansvar för miljön

Var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald
samt för miljön och kulturarvet.

Det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund miljö
och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor
som gäller den egna livsmiljön.

För att syftet med 20 § i grundlagen ska uppfyllas måste miljömedvetenheten bland medborgarna vara hög. Regeringen arbetar för att öka medborgarnas miljömedvetenhet t.ex. med hjälp av miljöfostran. Dessutom främjar regeringen tillgodoseendet av den grundläggande rättigheten till miljön genom att beakta medborgarnas rätt och möjligheter att delta när miljölagstiftning och annan lagstiftning bereds.

justitie

FÖRKORTNINGAR

art.	artikel	ILO	Internationella arbetsorganisationen
RFV	regionförvaltningsverk	MP-rättigheter	medborgerliga och politiska rättigheter
CAT	Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning	KM	kommunikationsministeriet
CCPR	Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter	JSM	jord- och skogsbruksministeriet
CED	Konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden	OHCHR	FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna, kontoret för
CEDAW	Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor	UKM	utbildnings- och kulturministeriet
CERD	Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering	JM	justitieministeriet
ICESCR	Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter	UBS	Utbildningsstyrelsen
CMW	Konventionen till skydd för migrantarbetares och deras familjers rättigheter	GrUU	grundlagsutskottets utlåtande
CPT	Europeiska kommittén till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning	GrUB	grundlagsutskottets betänkande
CRC	Konventionen om barnets rättigheter	GrL	Finlands grundlag (731/1999)
CRPD	Konventionen om funktionshindrades rättigheter	FSM	försvarsministeriet
EKMR	Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna	IM	inrikesministeriet
EDMR	Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna	SHM	social- och hälsovårdsministeriet
RSk	riksdagens skrivelse	ANM	arbets- och näringsministeriet
ER	Europarådet	IHV	Institutet för hälsa och välfärd
EU	Europeiska unionen	ESK-rättigheter	ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
RP	regeringens proposition	UtUB	utrikesutskottets betänkande
HNS	Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt	UM	utrikesministeriet
		UPR	Människorättsrådets universella periodiska granskning (Universal Periodic Review)
		SRK	statsrådets kansli
		SRRegl.	reglemente för statsrådet (262/2003)
		SRR	statsrådets redogörelse
		FM	finansministeriet
		FN	Förenta nationerna
		MM	miljöministeriet

justitie

INTERNATIONELLA OCH REGIONALA ÖVERENSKOMMELSER SOM FINLAND UNDERTECKNAT OCH RATIFICERAT SOM SKYDDAR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

FN:S VIKTIGASTE MÄNNISKORÄTTSKONVENTIONER

Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering
(1965) FördrS 37/1970

Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
(1966) FördrS 6/1976

- fakultativt protokoll (2008) – undertecknades av Finland 24.9.2009, tanken är att lämna en regeringsproposition om antagande av protokollet under 2012

Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter
(1966) FördrS 7–8/1976

- fakultativt protokoll (1966) FördrS 7–8/1976
- ändring av 2 § i förordningen om bringande i kraft av konventionen (1966) FördrS 16/1985
- andra fakultativa protokollet syftande till dödsstraffets avskaffande (1989) FördrS 48–49/1991
- ändring av 2 § i förordningen om bringande i kraft av konventionen (1990) FördrS 31/1990

Konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor
(1979) FördrS 67–68/1986

- fakultativt protokoll (1999) FördrS 20–21/2001

Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (1984) FördrS 59–60/1989

- fakultativt protokoll (2002) – undertecknades av Finland 23.9.2003, tanken är att lämna en regeringsproposition om antagande av protokollet under 2012

Konvention om barnets rättigheter (1989) FördrS 59–60/1991

- fakultativt protokoll om barns inblandning i väpnade konflikter (2000) FördrS 30–31/2002
- ändring i artikel 43.2 i konventionen (1995) FördrS 16/2003

- fakultativt protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi (2000) – undertecknades av Finland 7.9.2000, riksdagen antog regeringens proposition (RP 141/2011 rd) om godkännande av protokollet i mars 2012, protokollet träder i kraft i Finland under 2012
- fakultativt protokoll om besväröförfarande (2011) – undertecknades av Finland 28.2.2012, utredningen av förutsättningarna för en ratificering har inletts

Konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (2006)

– undertecknades av Finland 6.2.2007, förutsättningarna för en ratificering är under utredning

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2006)

– undertecknades av Finland 30.3.2007, förutsättningarna för en ratificering är ännu under utredning

- fakultativt protokoll (2006) – undertecknades av Finland 30.3.2007, förutsättningarna för en ratificering är ännu under utredning

ANDRA INTERNATIONELLA FÖRDRAG SOM SKYDDAR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Konvention angående statslösa personers rättsliga ställning

(1954) FördrS 80/1968 och 56/1970

Konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord

(1948) FördrS 4–5/1960

- Ändring av lagen om godkännande av vissa stadganden i konventionen (1997) FördrS 98–99/1997
- Upphävande av 2 § i förordningen om bringande i kraft av konventionen (1997) FördrS 100/1997

Konvention angående flyktingars rättsliga ställning (1951) FördrS 77/1968

- Protokollet angående flyktingars rättsliga ställning (1967) FördrS 78/1968
- Lag om konventionen angående flyktingars rättsliga ställning och protokollet angående flyktingars rättsliga ställning (2004) FördrS 142–143/2004
- Ändring av 2 § i förordningen om bringande i kraft av konventionen (2004) FördrS 144/2004
- Ändring av 2 § i förordningen om bringande i kraft av protokollet (2004) FördrS 145/2004
- Återtagande av reservationer till konventionen (2004) FördrS 146/2004

Konvention mot diskriminering inom undervisningen (1960) FördrS 59/1971

Konvention om begränsning av statslöshet (1961) FördrS 96–97/2008

Konvention angående samtycke till äktenskap, minimiålder för ingående av äktenskap samt registrering av äktenskap (1962) FördrS 50/1964

Konvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn (1980) FördrS 57/1994

Konventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (1993) FördrS 29/1997

Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (2000) FördrS 18, 20/2004

- Tilläggsprotokollet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn (2000) FördrS 70–71/2006
- Tilläggsprotokollet om människosmuggling land-, sjö- eller luftvägen (2000) FördrS 72–73/2006
- Lag om ändring av 17 kap. 1 a § strafflagen (2003) FördrS 19/2004

Förenta Nationernas konvention mot korrupcion (2003) FördrS 56, 58/2006

- lag om ändring av 30 kap. 12 § i strafflagen (2006) FördrS 57/2006

INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONENS VIKTIGA MÄNNISKORÄTTSKONVENTIONER

Konvention (nr 29) angående tvångs- eller obligatoriskt arbete (1930) FördrS 44/1935

Konvention (nr 87) angående facklig föreningsfrihet och skydd för facklig organisationsrätt (1948) FördrS 45/1949

Konvention (nr 98) angående tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten (1949) FördrS 32/1951

Konvention (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde (1951) FördrS 9/1963

Konvention (nr 105) angående avskaffande av tvångsarbete (1957) FördrS 17/1960

Konvention (nr 111) angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning (1958) FördrS 63/1970

Konvention angående sysselsättningspolitik (1964) FördrS 64/1968

Konvention (nr 138) om minimiålder för tillträde till arbete (1973) FördrS 87/1976

Konvention (nr 182) om förbud mot och omedelbara insatser för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete (1999) FördrS 16/2000

- Rekommendation (nr 190) om förbud mot och omedelbara insatser för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete.

EUROPARÅDETS KONVENTION OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1950) FördrS 18–19/1990

- Det första tilläggsprotokollet (1950) FördrS 18–19/1990
- Det fjärde tilläggsprotokollet avseende erkännande av vissa andra rättigheter och friheter än dem som redan finns i konventionen och i dess första tilläggsprotokoll (1963) FördrS 18–19/1990
- Det sjätte tilläggsprotokollet avseende avskaffande av dödsstraffet (1983) FördrS 18–19/1990
- Det sjunde tilläggsprotokollet (1984) FördrS 18–19/1990
- Det elfte protokollet avseende reformen av konventionens system för övervakning av de mänskliga rättigheterna (1994) FördrS 85–86/1998
- Ändring av 2 § i förordningen om bringande i kraft av konventionen (1996) FördrS 91/1996
- Ändring av 2 § i förordningen om bringande i kraft av konventionen (1998) FördrS 44/1998
- Ändring av 2 § i förordningen om bringande i kraft av konventionen (1999) FördrS 22/1999
- Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna) i dess lydelse enligt det elfte protokollet (1999) FördrS 63/1999
- Det tolfte protokollet (2000) FördrS 8–9/2005
- Ändring av 2 § i förordningen om ikraftträdande av konventionen (2001) FördrS 31/2001
- Delvis återtagande av reservationen till konventionen (2001) FördrS 40/2001
- Det trettonde protokollet syftande till dödsstraffets avskaffande under alla omständigheter (2002) FördrS 6–7/2005
- Det fjortonde protokollet avseende reformen av systemet för övervakning av de mänskliga rättigheterna (2004) FördrS 50–51/2010

Europeisk konvention om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn (1980) FördrS 56/1994

Europeisk konvention om förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (1987) FördrS 16–17/1991

- Bilagan till konventionen FördrS 92/1998
- Det första och andra tilläggsprotokollet (1993) FördrS 17/2002

Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk (1992) FördrS 23/1998

- Ändring av förordningen om bringande i kraft (1998) FördrS 83/1998
- Den samiska översättningen av stadgan (1998) FördrS 84/1998
- Ändring av 2 § i förordningen om ikraftträdande av konventionen (2009) FördrS 68/2009
- Komplettering av Finlands förklaring (2009) FördrS 81/2009

Ramkonvention för skydd av nationella minoriteter (1995) FördrS 1–2/1998

Europeisk överenskommelse om personer som deltar i rättegång inför den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (1996) FördrS 2–3/1999

Reviderad Europeisk social stadga (1996) FördrS 78, 80/2002

Konvention om IT-relaterad brottslighet (2001) FördrS 59–60/2007

- den förklaring som avgetts samt de förbehåll som gjorts och meddelanden som getts i anslutning till ratificeringen av konventionen FördrS 61/2007

Konvention angående skydd av de mänskliga rättigheterna och människans värdighet med avseende på tillämpningen av biologi och medicin: konvention om de mänskliga rättigheterna och biomedicinen (1997) FördrS 23–24/2010

- Tilläggsprotokollet om förbud mot kloning av människor (1998) FördrS 23–24/2010
- 1. Tilläggsprotokollet om transplantation av organ och vävnader av mänskligt ursprung (2002) FördrS 23–24/2010
- Lag om ändring av 11 kap. 11 § och 47 kap. 3 § i strafflagen (2009) FördrS 25/2010
- Ikraftträdande i landskapet Åland av konventionen och de därtill fogade tilläggsprotokollen om förbud mot kloning av människor och om transplantation av organ och vävnader av mänskligt ursprung (2010) FördrS 115/2010

Europarådets konvention om åtgärder mot människohandel (2005)

– Undertecknades av Finland 29.8.2006, riksdagen behandlar regeringens proposition (RP 122/2011 rd) om godkännande av konventionen, konventionen träder i kraft i Finland under 2012

Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (2007) FördrS 87–88/2011

Konventionen för förebyggande och bekämpande av våld mot kvinnor och familjevåld (2011) – undertecknades av Finland 11.5.2011, förutsättningarna för en ratificering är ännu under utredning

DE VIKTIGASTE KONVENTIONERNA INOM HUMANITÄR RÄTT

Genève-konventionerna angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält, förbättrande av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss, krigsfångars behandling samt skydd för civilpersoner under krigstid (1949) FördrS 7–8/1955

- Tilläggsprotokoll I-II (1977) FördrS 81–82/1980
- Ändring av förordningen (1987) FördrS 5/1987
- Ändringar av bilaga I till protokollet (1993) FördrS 23/1994

FN:S FÖRKLARINGAR OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (1948)

Förklaringen om rätten till utveckling (1986)

Deklarationen om rättigheter för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter (1992)

Deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor (1993)

Deklarationen om ursprungsfolkens rättigheter (2007)

justitie

Enligt sändlistan

BEREDNINGEN AV DEN NATIONELLA HANDLINGSPLANEN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Justitieministeriet har i dag tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag till Finlands första nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter.

Mandatperiod 9.9.2011–31.1.2012

Bakgrund I regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering konstateras att Finlands första nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter ska utarbetas under 2011. Vidare konstateras att regeringen som riksdagen har förutsatt ska utarbeta en mer omfattande redogörelse av människorättspolitiken där man följer upp genomförandet av de fastställda målen.

Riksdagen har förutsatt i sin skrivelse (RS 3/2010 rd) om statsrådets redogörelse av människorättspolitiken (Statsrådets redogörelse av Finlands politik för de mänskliga rättigheterna, SRR 7/2009 rd) att statsrådet i början av nästa valperiod ska godkänna en nationell handlingsplan för förverkligandet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i Finland. Vidare har riksdagen förutsatt att statsrådet i slutet av nästa valperiod för riksdagen lägger fram en redogörelse av Finlands människorättspolitik där målen för Finlands internationella verksamhet betonas men som också innehåller en utvärdering av hur den nationella handlingsplanen framskrider.

Wienkonferensen om de mänskliga rättigheterna (1993) förutsatte att staterna ska utarbeta en nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter (Vienna Declaration and Programme of Action, Part II, paragraf 71).

Mål och uppgifter Arbetsgruppens uppgift är att bereda ett förslag till Finlands första nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter.

Regeringsprogrammets skrivningar om att en handlingsplan ska utformas under 2011 och att genomförandet av de i programmet uppsatta målen ska utvärderas under denna valperiod fastställer målen för handlingsplanen och arbetsgruppens arbete.

Arbetsgruppens uppgift är att utforma ett förslag till handlingsplan som omfattar prioriteringarna i Finlands nationella människorättspolitik under denna regeringsperiod, kartlägga olika människorättsaktörers roller samt inkludera konkreta åtgärder för att främja förverkligandet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna inom olika förvaltningsområden.

Handlingsplanen gäller för 2012–2013. Uppföljningen sker genom att man rapporterar till riksdagen om hur projekten framskrider i samband med den mer omfattande redogörelsen. Handlingsplanen ska innehålla ett förslag på hur den ska följas upp och utvärderas.

Arbetsgruppen ska under arbetets gång föra en omfattande dialog med de olika människorättsaktörerna och andra intressegrupperna. Som stöd för arbetsgruppen tillsätts en panel bestående av medborgarorganisationer andra människorättsaktörer.

Arbetsgruppen ska i sitt arbete beakta statsrådets redogörelser av Finlands människorättspolitik (särskilt SRR 7/2009 rd), internationella människorättsorgans och de högsta laglighetsövervakarnas rekommendationer och avgöranden samt regeringens handlingar och åtgärdsprogram.

Arbetsgruppens sammansättning

Ordförande

Suurpää, Johanna, direktör
justitieministeriet

Medlemmar

Nieminen, Valtteri, specialist
statsrådets kansli

Lundberg, Erik, byråchef
utrikesministeriet

Oinonen, Krista, lagstiftningssekreterare
utrikesministeriet

Busck-Nielsen, Camilla, lagstiftningsråd
justitieministeriet

Artemjeff, Panu, specialist
inrikesministeriet

Gras, Jutta, lagstiftningsråd
inrikesministeriet

Ojala, Ilkka, föredragande
försvarsministeriet

Granolund, Marja, finansråd
finansministeriet

Sulander, Heidi, regeringssekreterare
utbildnings- och kulturministeriet

Tolvi, Timo, regeringsråd
jord- och skogsbruksministeriet

Åkermarck, Mikael, specialforskare
kommunikationsministeriet

Heinonen, Liisa, regeringsråd
arbets- och näringsministeriet

Jouttimäki, Riitta-Maija, regeringsråd
social- och hälsovårdsministeriet

Raevaara, Eeva, överinspektör
social- och hälsovårdsministeriet

Koponen, Ville, regeringssekreterare
miljöministeriet

Viljanen, Sara, överinspektör
miljöministeriet

Sakkunniga

Ruuskanen, Minna, yngre justitiekanslerssekreterare
justitiekanslersämbetet

Räty, Tapio, äldre justitiekanslerssekreterare
riksdagens justitieombudsmans kansli

Sekreterare

Tiusanen, Kaisa, konsultativ tjänsteman
justitieministeriet

Arbetsgruppen kan även själv utse andra sekreterare

Kostnader och finansiering

Arbetsgruppen utför sina uppgifter i tjänsten.

Justitieminister

Anna-Maja Henriksson

Kanslichef

Tiina Astola

DISTRIBUTION arbetsgruppens ordförande, medlemmar, sakkunniga och sekreterare

FÖR KÄNNEDOM Justitieministeriet
- kommunikationsdirektör Kauppinen

Statsrådets kansli

Utrikesministeriet
Inrikesministeriet
Försvarsministeriet
Finansministeriet
Utbildnings- och kulturministeriet
Jord- och skogsbruksministeriet
Kommunikationsministeriet
Arbets- och näringsministeriet
Social- och hälsovårdsministeriet
Miljöministeriet
Statsrådets justitiekansler
Riksdagens justitieombudsman

Enligt sändlistan

MÄNNISKORÄTTSPANEL SOM STÖD FÖR BEREDNINGEN AV DEN NATIONELLA HANDLINGSPLANEN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Justitieministeriet har i dag kallat de medlemmar som gett sitt samtycke till den panel av människorättsaktörer som ska stöda statsrådets arbetsgrupp vid beredningen av handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna.

Mandatperiod 14.10.2011–31.1.2012

Bakgrund och uppgifter I regeringsprogrammet konstateras att Finlands första nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter ska utarbetas under 2011. Vidare konstateras att regeringen som riksdagen har förutsatt ska utarbeta en mer omfattande redogörelse av människorättspolitiken där man följer upp genomförandet av de fastställda målen.

Den 9 september 2011 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp bestående av representanter för ministerierna och de högsta laglighetsövervakarna med uppgift att bereda ett förslag till nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter.

Uppgiften för den nytillsatta panelen av människorättsaktörer är att föra en tät dialog med statsrådets arbetsgrupp om de mål som uppsatts för arbetet, de prioriteringar som arbetsgruppen gjort, de åtgärder som ska ingå i handlingsplanens samt uppföljningen och utvärderingen av handlingsplanen.

Till panelen har olika människorättsorganisationer och representanter för forskningen om och övervakningen av de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna bjudits in.

Panelens sammansättning

Amnesty International Finländska sektionen rf

Fintiko Romano Forum ry

Förbundet för mänskliga rättigheter rf

Centralförbundet för barnskydd rf

Naisjärjestöt Yhteistyössä - Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry

Flyktingrådgivningen rf

Sametinget

Seksuaalinen tasavertaisuus - Sexuellt likaberättigande - SETA ry

Finlands svenska socialförbund rf

Finlands Advokatförbund rf

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf

Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liitto - SVYL - Finljudskaja
Assotsiatsija Russkojazytchnyh Obstshestv - FARO ry

Svenska Finlands Folkting

Finlands handikappforum rf

Vanhustyön keskusliitto - Centralförbundet för de gamlas väl ry

Åbo Akademis människorättsinstitut

barnombudsmannen

jämställdhetsombudsmannen

datatillsynsmannen

minoritetsombudsmannen

Panelens arbete

Panelen väljer inom sig ordförande och sekreterare.

Kanslichef

Tiina Astola

Direktör

Johanna Suurpää

DISTRIBUTION panelens medlemmar

FÖR KÄNNEDOM justitieministeriet
- kommunikationsdirektör Kauppinen

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7059
ISBN 978-952-259-198-2 (häft.)
ISBN 978-952-259-199-9 (PDF)
Hinta/pris 15,00 €

TILAUKSET
Edita Prima Oy
Asiakaspalvelu
vaihde 020 450 011
faksi 020 450 2470
asiakaspalvelu.prima@edita.fi

BESTÄLLNINGAR
Edita Prima Ab
Kundservice
växel 020 450 011
fax 020 450 2470
asiakaspalvelu.prima@edita.fi